

Atelier

KUNST KIJKEN & KUNST MAKEN

2018 / JAARGANG 33
WWW.ATELIERMAGAZINE.NL

#193

MAART
APRIL

€7,95

VOSSENBONT MET KANT
EEN 'SELFIE' IN OLIEVERF

**EEN WITTE VACHT OP EEN
GROENE DEKEN**
PASTEL VAN HOND IN MAND

DE VROUWEN VAN LAURENCIN
GOED BEKEKEN

**KLEINE KINDEREN EN
KLEURIGE KLEREN**
EEN COLLAGE MET VERF

Morie Laurencin
1952

WAT WIJ DRAGEN

Kleding is het thema van deze Atelier. Wij profileren ons via wat wij dragen. Het dient ons imago; kleren maken de man.. Het schilderen en beeldhouwen van kleding werd dikwijls gezien als **proeve van bekwaamheid**.

Dit geldt **al sinds de Griekse oudheid**. Toen werden de plooien van de gewaden met grote vaardigheid weergegeven. Die plooien werden veel meer dan vouwen in kleding; het werden rivieren die langs het lichaam golfd. De lijnen verleiden je en nemen je mee naar nirwana, waar alles golft.

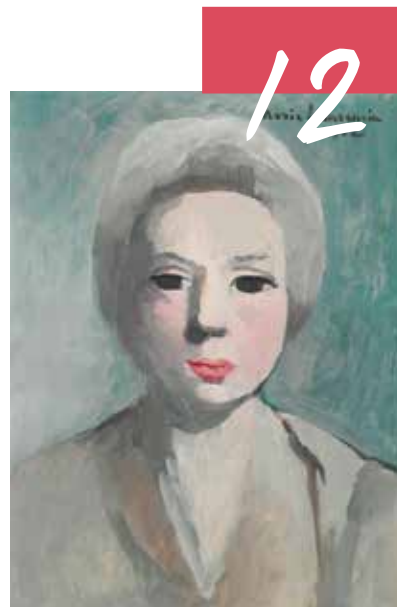
De glans van satijn, het warme bont en gloedvol fluweel werden in de zeventiende eeuw ook met verve weergegeven. Onze **nieuwe medewerker Lux Buurman** vertelt over zacht glooiend, geplooid, gekreukt en glanzend satijn dat om het lijfje van een lezende vrouw valt. Wij zien de vrouw op een prachtig schilderij van Gerard Ter Borch.

Kleding is veel meer dan een omhulsel, en het weergeven daarvan blijft een grote uitdaging. In alle stijlen vereist het oefening, vooral als je de eigenschappen van de stoffen geloofwaardig wilt weergeven. **Je moet de stof gevoeld hebben om het te kunnen schilderen** en er geen 'plaatje' van te maken. Verdiep je eens met ons in de stoffen, en als het je lukt ze te schilderen dan is het een feestje voor zowel de maker als de kijker. We belichten voor jou kleding van veel kanten. We wensen je heel veel leer en kijkplezier met deze weelderige Atelier.

A stylized, handwritten signature in black ink.

HOOFDREDACTEUR

Inhoud Atelier

12
LAURENCIN
MYSTERIEUS MOOIE
VROUWENPORTRETTEN

27
**(i) DE GERUITE
THEEDOEK**
VERFIJN JE TECHNIEK
MET KLEURPOTLOOD

34
FLANEREN IN EEN VAN GOGH
STEEDS MEER MENSEN DRAGEN
'KUNSTKLAREN'

193

50
DE WEDSTRIJDUITSLAG
HEEL VEEL PRACHTIGE
INZENDINGEN

40
PRONKSTUKKEN
MODESHOW IN HET RIJKS

88
(i) VROUW MET JAS EN SJAAL
STOFUITDRUKKING OP DE TABLET

3 EN FACE **8** KUNSTKREET **10** DE KEUZE VAN LIDEWIJ DE KOEKKOEK **18** COLUMN HUBRECHT DUIJKER
20 (i) PASTEL VAN HOND IN MAND **26** ATELIER ART AWARD **27** FLANEREN IN EEN VAN GOGH **33** TÊTE-
A-TÊTE MET MARJON **44** (i) BONTE STOFJES - COLLAGE EN VERF **56** (i) LUX BUURMAN - GEHEIMEN VAN
DE SCHILDERKUNST **60** GOED BEKEKEN - ERIC BEETS **62 101** VROUWEN VERSIERD - MARIJKE SCHURINK
IN CODA **64** (i) ZELFPORTRET IN KANT EN VOSSBONT **70** COLUMN MARIE-LOUISE OSTÉ **71** ATELIER
QUIZ **72** ATELIER EN ROUTE **78** (i) AQUAREL VAN BRETONSE VISSER **82** HET LEZERSATELIER **84** ANTIEKE
WEEFSELS IN EEN VERBORGEN MUSEUM **88** (i) ATELIER DIGITAAL **96** (i) KUNSTSTREKEN **98** VERWACHT

(i) = instructief

Schilderen met Marjon - ATELIER 49 Zwijndrecht

Skyline aan Water - acryl en/of aquarel - zaterdag 10 maart
Op een basis van gesso tover je met beperkt palet met vloeibare verf de stad tevoorschijn. Stap voor stap door de techniek voor dit thema.
Voor ieder niveau

Bloemachtig Abstract - acryl met mes zaterdag 7 april
De kleurigheid van bloemen in gedurfde streken met paletmes vertalen naar een abstract schilderij, dat is het doel van deze workshop.
Enige schilderervaring gewenst

ZOMERNIEUWS: Toscaanse schilderweek 2 tot 8 juli 2018
Schilderen in Toscane, wie droomt er niet van? Het kan! Een gezellige week met tekenen, schilderen, genieten en ontdekken.
Verblijf in een sfeervol familiehuys nabij het plaatsje Pietrasanta in het noorden van Toscane op een berg vanwaar de zee zichtbaar is. Bekijk de website voor meer indrukken en informatie.

info of aanmelden: 06-45108917
www.marjondenengelsman.nl
info@marjondenengelsman.nl

ONDERNEMING OP KUNSTGEBIED

OP HOOG NIVEAU LES IN
TEKENEN & SCHILDEREN
EN **KUNSTBESCHOUWING**
Bij **Onderneming Op Kunstgebied** in Groningen kun je op hoog niveau je teken- en schildertalent ontwikkelen. Je krijgt les van **Svetlana Tartakovska** in portretschilderen, van **Milan Smidt** portrettekenen, van **Anna Maria Vargiu** Alla prima schilderen, van **Liesbeth Honders** schilderen met olieverf. **Eric Bos** geeft op een verrassende manier colleges kunstbeschouwing. We organiseren geregeld workshops waar je vrij op kunt tekenen.

WWW.FACEBOOK.COM/ONDERNEMINGOPKUNSTGEBIED

WWW.ONDERNEMINGOPKUNSTGEBIED.NL

Masterclass Zee schilderen op Schiermonnikoog

4, 5 en 6 september: Gerda Onnes
6 september: Minne Onnes
11, 12 en 13 september: Aly van der Wal

Met liefde en zorg begeleiden zij je in je schilderproces. Verbliffsarrangement van der Werff
Informatie:
Telefoon 06 53477050

gardameerdink@hotmail.nl • www.atelierschier.com

2e
editie

Arteade

Hartelijk
welkom!

o.a. unieke
beelden,
sieraden &
schilderijen

CLASSIC, DESIGN & MODERN
ART FAIR

glaskunst,
houtsnij- &
keramische
objecten

Gratis Parkeren

Kasteel Oud Wassenaar

Park Oud Wassenaar 1

WASSENAAR

OPEN : PAASWEEKEND 2018

ZATERDAG **1 APRIL** 11-17 UUR

ZONDAG **2 APRIL** 11-17 UUR

Uitgeverij Arti is met kunstmagazines
en boeken aanwezig.

info: www.valkor.nl tel. 06 55 38 14 75

Proefabonnement Atelier

KUNST KIJKEN & KUNST MAKEN

Boordevol tips om de mooiste kunst te maken
Inspirerende verhalen over kunst en kunstenaars
Praktische informatie over verf en alle materialen
Een selectie van goede exposities

3x Atelier
€15⁹⁵

3 x Atelier
Kunstmagazine

Nu slechts € 15,95 • Stopt automatisch
Ga naar www.ateliermagazine.nl
of bel 072 511 75 06 (ma t/m vr 9.00 - 15.00 uur)

Deze aanbieding is geldig t/m 30 april 2018. Na de actieperiode stopt het proefabonnement automatisch.
Kijk voor meer informatie en de voorwaarden op www.ateliermagazine.nl

'Kleurgevoel
is aangeboren.
De kleurwaarden
echter kun je
trainen met
je ogen.'

JOHN SINGER SARGENT (1856-1924).
AMERIKAANS PORRETSCHILDER.

John Singer Sargent, *The Brook*, 1970

Lidewij de Koekkoek, directeur van Museum Het Rembrandthuis
over *Lucretia* van Rembrandt van Rijn.

Lidewij de Koekkoek

Vijftien jaar geleden zag ik haar voor het eerst, in Minneapolis. Ik zat - naar mijn gevoel een mensenleven lang - op het bankje voor haar en kon mijn ogen niet van haar afhouden. Ze heet *Lucretia* en werd in 1666 door Rembrandt geschilderd.

Een paar jaar geleden kwam ik haar weer tegen tijdens de Late Rembrandt-tentoonstellingen in Londen en Amsterdam. Eerst in alle rust in Londen tijdens een besloten bijeenkomst. Later diverse keren over de hoofden kijkend in het Rijksmuseum. Elke keer, druk of niet, lukte het me weer volledig op te gaan in het schilderij. Die ervaringen vergeet ik nooit meer, onuitwisbaar en ongeëvenaard.

Rembrandt geeft je als geen ander een kijkje in de menselijke ziel, in de sleutelmomenten van ons leven. Zijn *Lucretia* uit 1666 is voor mij hiervan het ultieme voorbeeld.

Volgens de Romeinse historicus Livius werd de deugdzame Lucretia verkracht door Sextus Tarquinius. Hij was de zoon van Tarquinius Superbus, in de zesde eeuw voor Christus de tirannieke heerser van Rome. Hoewel ze slachtoffer was, pleegde Lucretia zelfmoord door een dolk in haar hart te steken om zo haar eer te redden.

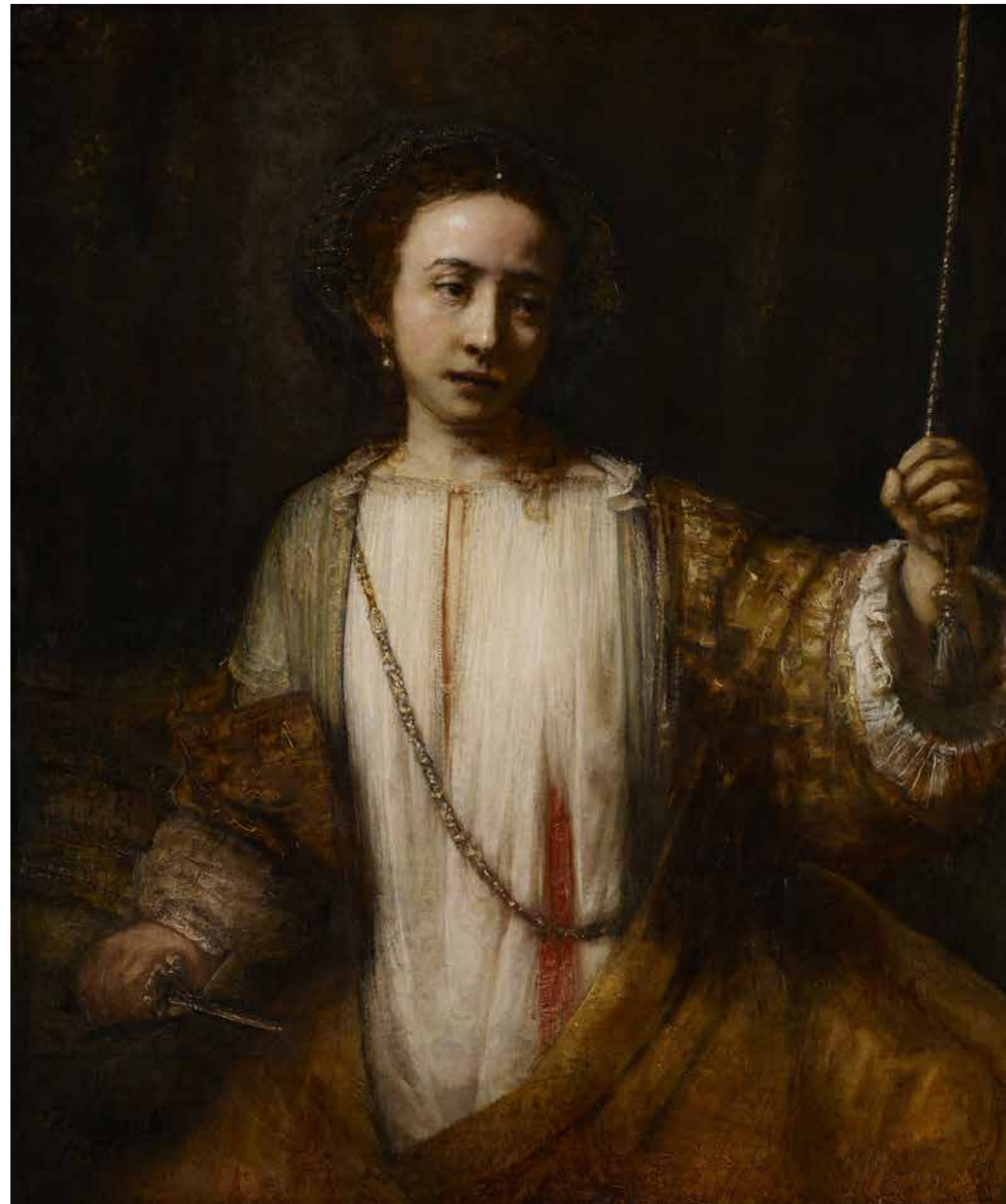
Er is nog een ander werk van Rembrandt met Lucretia in de hoofdrol, uit 1664, nu in The National Gallery in Washington. Beide Lucretia's werden geschilderd aan het einde van Rembrandts leven, toen hij nog maar weinig grote opdrachten kreeg. Op het schilderij uit 1664 is met zekerheid Hendrikje Stoffels uitgebeeld, die een jaar eerder was overleden. Een intiem eerbetoon aan de vrouw met wie Rembrandt de laatste decennia van zijn leven deelde en die hij schande bracht door niet met haar te trouwen. 'Mijn' versie uit 1666 toont weinig gelijkenis met Hendrikje, maar duidelijk is wel dat het thema van de deugdzame vrouw die in haar eer getroffen wordt Rembrandt niet losliet. Ook omdat het onderwerp bij uitstek geschikt was voor het uitbeelden van dramatische, intieme emoties.

Artistiek is het een belangrijk werk dat kenmerkend is voor Rembrandts late stijl. Hij gebruikt een zeer gelimiteerd kleurenpalet, schildert snel en direct, veelal met paletmes, nat in nat. Het spel van licht is subliem, uiterst zorgvuldig en doordracht. Het licht raakt Lucretia's voorhoofd, haar neus, haar mouw en natuurlijk haar bebloede hemd. Maar wat het schilderij tot een echt meesterwerk maakt is de uitbeelding van het grote innerlijk conflict. Rembrandt zoekt - in tegenstelling tot bijvoorbeeld Titiaan en Raphael - naar het moment dat Lucretia al over haar lot heeft beschikt. Alle aandacht is op haar gericht, op de onvoorstelbare eenzaamheid van haar besluit. De daad is al gedaan, ze laat haar arm met de dolk zakken. Haar witte hemd is doordrenkt van het bloed. Ze zweeft tussen leven en dood. Nee, ze kijkt de dood - berustend en diepbedroefd - al in de ogen. 🌟

'Het spel van licht is subliem, uiterst zorgvuldig en doordracht.'

Rembrandt van Rijn (1606-1669), *Lucretia*, 1666, olieverf op doek, 110,2 x 92,3 cm. Minneapolis Institute of Arts, Minneapolis (Minnesota, USA)

Marie Laurencin, *Jeune Fille avec Chien*, ca. 1950 hr

MARIE LAURENCIN. MEISJES ZIJN ZOVEEL MOOIER

Marie Laurencin (31 oktober 1883) was een Franse kunstenares, bekend om haar delicate afbeeldingen van jonge vrouwen in idyllische landschappen. Met roze, duifgrijze en mintgroene tinten creëerde ze droomachtige visies van de werkelijkheid. 'Waarom zou ik dode vissen, uien en bierglazen schilderen? Meisjes zijn zoveel mooier', zei ze ooit.

TEKST: ERIC BEETS

VROUW ALS KUNSTENAAR

Geroezemoes van stemmen, het klikken van hakken op kasseien, vrouwen-lichamen en de oordelende blik van mannelijke schilders; meisjes en jonge vrouwen treden elke maandag aan als model op de Place Pigalle in de Parijse wijk Montmartre. De man schildert, de vrouw is het motief - deze rolverdeling zal tot ver in de 20e eeuw in de kunst worden gehandhaafd. Vrouwen krijgen geen toegang tot de academies; ze worden vaak gerangschikt onder kunstnijverheid en gebagatelliseerd in kunstenaarskringen. Maar er zijn wel degelijk vrouwelijke schilders in de bohemien wereld van Parijs rond 1900. Suzanne Valadon, Sonia Delaunay en anderen nemen een penseel in de hand

en gaan naar open schilderlessen.

Marie Laurencin wordt opgeleid tot porseleinschilder. Ze gaat vervolgens schilderen in olieverf en betreedt daarmee het mannelijke territorium.

PORSELEIN EN PICASSO

Daarna vertrekt zij naar Parijs om zich verder te bekwamen in de schilderkunst aan de Humbert-academie en leert de schilder Georges Braque kennen, die haar introduceert bij zijn vrienden Picasso en Guillaume Apollinaire. Marie neemt deel aan hun verhitte kunsttheorie discussies, inspirerende gesprekken die uiteindelijk tot het kubisme leidden. Een zienswijze en manier van schilderen die Paul Cézanne als inspirator kende. Zij heeft ook even kubistisch geschilderd, maar

**De man
schildert,
de vrouw is het
motief.**

Marie Laurencin, *Femme et Mandolin*, 1943Marie Laurencin, *Jeune fille a la guirlande de fleurs*, 1935

vindt het uiteindelijk te theoretisch en niet zo bij haar passen. Wel zien we in haar latere schilderwijze iets van dat gedachtengoed terug. Ook brengt zij dan een soort ode aan haar compagnons van destijds. Ze schildert Picasso in een groepsportret, samen met haarzelf en hun respectievelijke geliefden Fernande Olivier en Guillaume Apollinaire.

ONAANGETAST

Na haar kubistische periode gaat zij portretten van vrouwen maken. Ook bloemen hebben haar liefdevolle aandacht en kinderen, vaak met gezelschapsdieren. Het is moeilijk voor

haar in de masculiene kunstwereld. Ze heeft het zwaar ondanks de steun van genoemde illustere kunstenaars die overigens toen nog niet zo bekend waren. Rond 1900 is een vrouwelijke kunsthandelaar in Parijs net zo exotisch als een vrouwelijke schilder. Dat maakt de zaken er niet makkelijker op. Tenslotte wordt ze geholpen en in contact gebracht met de vrouwelijke galeriehouder Berthe Weill. Weill was ook de eerste vrouwelijke galeriehouder in Parijs die Pablo Picasso in haar programma opnam. Zij ondersteunt de weinige vrouwelijke kunstenaars in Montmartre. Laurencin exposeert in haar

galerie in 1908; het jaar ervoor presenteerde zij haar werken voor het eerst in de Salon des Indépendants aan het publiek.

EET SNEL, LOOPT SNEL, SCHILDERT LANGZAAM

Er is nog een andere vrouw die het lot bepaalde van talrijke kunstenaars in Montmartre: de Amerikaanse kunstverzamelaar en schrijver Gertrude Stein. Zij koopt het schilderij dat Laurencin maakte van haarzelf met Apollinaire en Pablo Picasso en zijn geliefde, Fernande Olivier. Hiermee vestigt ze haar naam. Ze wordt muze en

**Het is moeilijk voor haar
in de masculiene kunstwereld.**

Marie Laurencin, *Madame Martin*, 1952

vriendin van Apollinaire, een relatie met een vaak besproken romantisch karakter. Door de contacten met Apollinaire ontwikkelt Laurencin een liefde voor literatuur en onder invloed van en met medewerking van hem worden ook twee gedichten van haar gepubliceerd. Marie verkeert vanaf dan liever in gezelschap van schrijvers dan beeldend kunstenaars. Zij beschrijft ooit haar eigen karakter in een soort proza-zelfportret: 'Houdt van luxe, is erg trots op het feit in Parijs geboren te zijn. Kent alle liedjes van Sylvie (een operette). Houdt niet van speeches,

scheldwoorden, advies en complimenten. Eet snel, loopt snel, schildert heel langzaam'.

RECHT

Langzaam breidt haar faam zich uit. In 1913 worden zeven werken van Laurencin opgenomen in de legendarische Armory Show. Het Amerikaanse publiek maakte met deze tentoonstelling kennis met de nieuwste experimentele stromingen in de Europese avant-garde. Tegenwoordig worden haar werken bewaard in de collecties van onder anderen het Musée

Marie Laurencin, **Portrait de Mademoiselle Chanel**, 1923

Marie Laurencin, **Portrait de marcelle-dormoy**

Marie Laurencin, **apollinaire et ses ami**, 1908

de l'Orangerie in Parijs, het Museum of Modern Art, Marmottan-Monet museum en vooral in het Marie Laurencin Museum in Japan. Dit laatste museum heeft meer dan 600 werken in bezit. Ze geven een zeer goed overzicht van haar ontwikkeling. In 2013 konden we in het Marmottan-Monet museum in Parijs een eerbetoon aan Marie Laurencin bewonderen. Deze tentoonstelling bleek de eerste expositie in een Frans museum dat recht deed aan een van de verleidelijkste schilders van de eerste helft van de vorige eeuw. De herontdekking, meer dan vijftig jaar na haar dood, werd groots aangepakt.

GEEN GRIJZE MUIS

De tentoonstelling schetste de zeer

bijzondere plaats die zij bezat in de Parijse kunstwereld. De grote meerderheid van de werken was afkomstig van de Japanner Takano en zijn zoon Yoshizawa. Zij brachten veel werk van haar bij elkaar voor hun museum in Japan en een deel daarvan konden wij eindelijk weer in Europa bekijken. Deze expositie toonde ook aan dat haar werk levendig is gebleven en ook nu nog een groot publiek aanspreekt. Matisse zei eens over haar: 'Hier is tenminste iemand die geen grijze muis is.' Wij kunnen haar graf bezoeken op de begraafplaats Pere-Lachaise in Parijs. Volgens haar wensen is zij in het wit gekleed begraven met een roos in de hand en de liefdesbrieven aan haar van Apollinaire op haar hart.   

**'Hier is
tenminste
iemand die geen
grijze muis is.'**

Hubrecht Duijker
- vinpressionist -

Als vinpressionist leg ik de lat hoog waar het wijn betreft; ik publiceer nooit ofte nimmer over een beroepsmatig geproefde wijn waarvan ik 's avonds niet graag een glas zou drinken. Toen ik begin vorig jaar besloot om als vinpressionist hobbymatig te gaan schilderen, nam ik me voor om een vergelijkbaar principe te hanteren. Ik wilde alléén werken maken (en bewaren) die ik graag in onze woonkamer zou willen hangen. Schilderijen waar iedereen, ook ikzelf, met plezier naar zou kijken. Elke dag weer. Inmiddels hangt een zijwand bijna vol met eigen creaties.

Want toevallig had ik het geluk om op cursus te kunnen komen bij Ellen Meijer van Atelier GN9 in Abcoude. Een vrouw die niet alleen knap schildert, maar ook de gave heeft om haar cursisten vriendelijk en deskundig te sturen. Wat een contrast met de twee andere 'docenten' bij wie ik een jaar of twintig eerder enkele lessen had gevolgd. De ene vond altijd alles mooi van iedereen, hoe knullig het ook was. En de andere, een beroepsschilder, had nooit eerder les gegeven, en geen idee hoe dat zou moeten. Het waren bijna traumatische ervaringen die het volgen van schilderonderwijs zo'n twee decennia mentaal hebben geblokkeerd.

Waarom dan toch de stap genomen? Toeval, toeval. En met dank aan Mondriaan. Voor de plaatselijke bridgeclub had in december 2016 een zogeheten Kerstdrive georganiseerd – met als thema Mondriaan. De club speelt namelijk in het Piet Mondriaan gebouw te Abcoude. En bij datzelfde dorp, langs het Gein, maakte Mondriaan enkele van zijn eerste, nog naturalistische werken. Welnu, alle leden van de club ontvingen het verzoek om een Mondriaan kleurplaat in te vullen of om zelf iets in de stijl van die grote kunstenaar te creëren. Op de avond zelf zou het mooiste resultaat worden bekroond. Overtuigend won Bert Snoek, die à la Mondriaan bomen langs het Gein had geschilderd. Toen ik hem complimenteerde en vroeg hoe hij dat had bereikt, hoorde ik over zijn lessen bij Ellen Meijer. Dat moest dus wel een goede cursusleidster zijn. En wanneer volgde Bert les? Op donderdagavond. Toevallig was voor mij juist die avond nét vrij gekomen. Zou er nog ruimte zijn? Jazeker zo bleek, ook toevallig.

Toeval, met dank aan Mondriaan

Hubrecht Duijker heeft een passie voor wijn. Hij heeft er meer dan 30 boeken over geschreven en won verschillende prijzen waaronder Wine Communicator of the Year. Wat veel mensen niet weten is dat Hubrecht ook een gepassioneerd amateurschilder is. Hij maakt mooie landschappen die we bij hem thuis kwamen bewonderen. Hubrecht vertelde over zijn ervaringen bij het schilderen en de schilderclub; mooie verhalen. We denken dat we veel Atelier vrienden een genoeg doen om de vinpressionist over schilderen te laten vertellen. Heel veel plezier met zijn column.
- Eric Beets

Een week later werd ik dus curstenaar. En door Ellen meteen in het diepe gegooit. Ik moest een aspect kiezen en die vervolgens op een groot vel met acrylverf naschilderen. Als volstreckte, onwennige beginner temidden van een groepje zeer ervaren andere cursisten. Mede dankzij Ellens aanwijzingen lukte het eigenlijk wonderwel. Ik ontdekte bovendien het grote, gróte voordeel van acryl: het droogt snel, zodat je verkeerde beelden - en dat waren er heel wat - na slechts enkele minuten makkelijk kunt overschilderen. Onderwerp van dat allereerste doek was een nachtelijk landschap met water van Daubigny. Niet veel later vernam ik dat vrijwel tegelijkertijd in hetzelfde dorp mijn goede vriend en hobbyist par excellence Kees Veldhuijzen van Zanten exact hetzelfde werk had nageschilderd. Toeval, opnieuw. Het moge duidelijk zijn dat toeval bestaat. 'En als het niet bestaat', zei de filosoof Philo van Alexandrië een paar duizend jaar geleden, 'waarom is er dan een woord voor?'

www.kunstenkleurwerk.nl

Hubrecht Duijker,
Mon ami Daubigny,
2017, ca. 45 x 38 cm, acryl

Kees Veldhuijzen van Zanten
Landschap (naar Daubigny),
2017, 60 x 50 cm, acryl

Instructief

Pastelkrijt en stof

Hoe kun je met een paar krijtjes verschillende stofuitdrukkingen tot leven laten komen op een stuk papier? Ik heb gevraagd of ik de lieve jonge hond van onze burens mag fotograferen. Daarvoor heb ik de groene deken van het bed van mijn dochter gehaald en in een plastic box gelegd. Zo vergroot ik de kans dat Loki even rustig zal blijven zitten. En de kleur van de deken vind ik zo mooi kleuren bij zijn oren en witte vacht.

TEKST EN BEELD: LOES BOTMAN

1

De contouren

Dan neem ik een groot vel papier van Canson Mi Teintes in een zachte warme grijs. Omdat dit papier een structuur heeft en ik dat in deze tekening niet te veel naar voren wil laten komen, teken ik op de achterkant zodat het honingraatmotief niet teveel doorschemert. De schets maak ik met wit (pastelpotlood) en zwart (houtskool). Dat heeft niet echt een reden, dat had ook met groen of blauw kunnen zijn. Het is puur om een positie te bepalen en de contouren te leren kennen.

2

Vlakke kant

Met de vlakke kantjes van de krijtjes vul ik grofweg alle kleuren in, van voorgrond tot achtergrond.

3

Vertkennen

Ik let daarbij nog niet erg op waar het licht is, of donker. Het gaat mij er om dat ik overal een beetje kleur heb aangebracht, puur als basis. Ook dit is een verkennen van het onderwerp. Waar ik met het schetsen mij richt op de lijnvoering, de contouren, richt ik mij nu op de kleurvlakken.

4

Loki

Het is natuurlijk heel verleidelijk om meteen met de stralende witte vacht van het hondje, Loki, te beginnen. Maar in dit geval vind ik de plooien van de deken, de stofuitdrukking, net zo belangrijk. Daarom breng ik donkere partijen aan, in de achtergrond, in de deken. Natuurlijk ook wat wit, om de kleuren in balans te houden.

INSTRUCTIEF

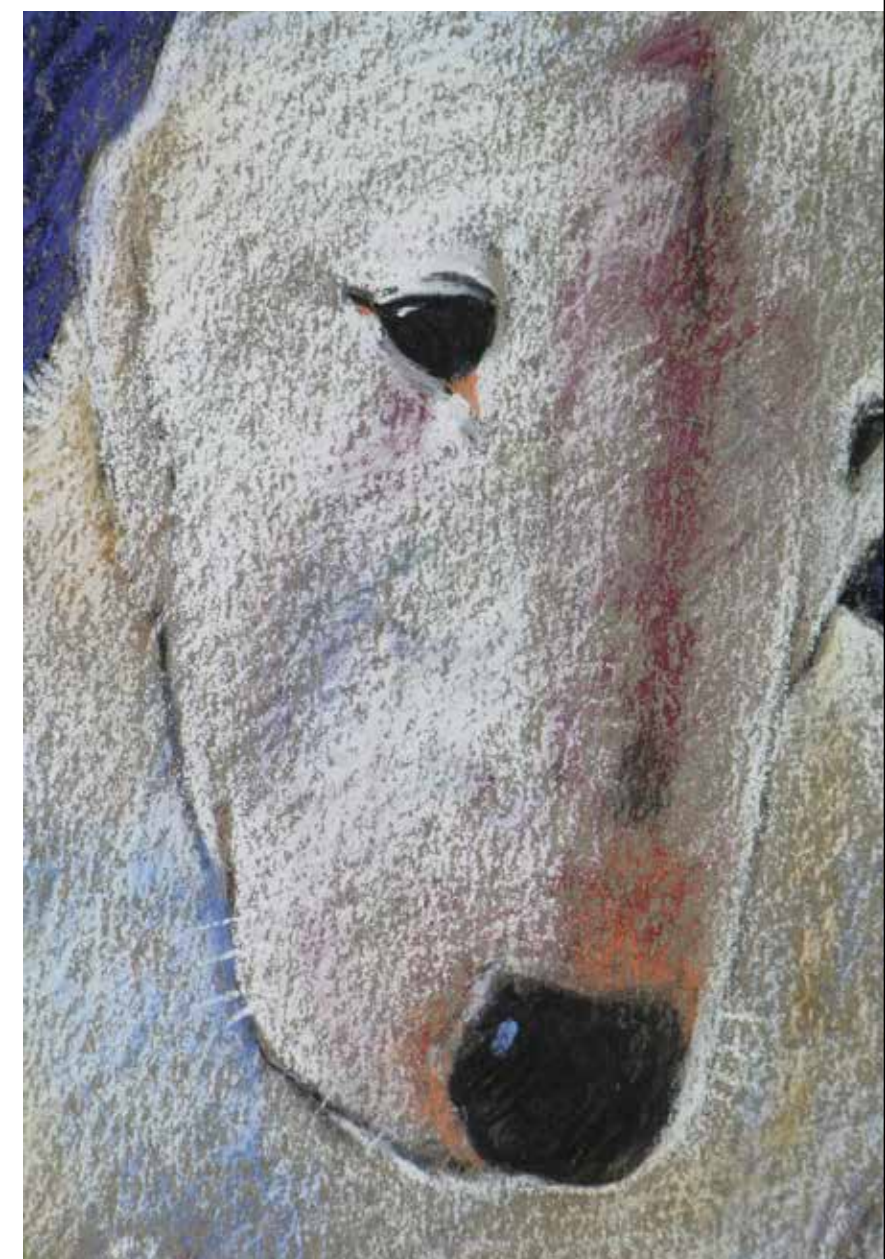
5

Steeds meer licht

Wanneer de tekening vordert, gebruik ik steeds minder de vlakke kanten van de krijtjes, maar teken meer met de punten van de krijtjes. Om het levendig te houden gebruik ik verschillende kleuren, zowel in de vacht van Loki als in de deken. In de vacht heb ik naast een paarsrood wat blauw en in de deken zitten naast de groenen ook een paar blauwgroenen. Steeds meer licht voeg ik toe, zowel in de deken als in het hondje.

Tip 1

Zie hoe de kleur van het papier overal doorheen schemert, en ik dat dankbaar als tussentoon heb gebruikt.

6

Houtskool

Zo is dan het eindresultaat. Voor de fijne details in wit, heb ik een pastelpotlood gebruikt. En voor het diepste zwart heb ik een houtskooltje gebruikt. Waar ik zelf keer op keer ook weer verbaasd over ben, is dat je uiteindelijk helemaal niet zo heel veel verschillende kleuren hoeft te gebruiken om toch tot een 'rijk' resultaat te komen! Let wel dat het voorbeeld een aanleiding is voor het maken van een tekening. Voel de vrijheid om het ook wel anders te benaderen dan dat het voorbeeld je wil dicteren! 🌀

Tip 2

Om plooien te tekenen heb je een donkere kleur, een lichte kleur en een tussentoon nodig. Met die drie kom je aardig ver bij het tekenen van plooien. Raak niet in paniek, zoek naar de hoofdlijnen. Uw creatie is geen foto, maar het zal uw eigen prachtige unieke tekening worden!

MATERIALEN:

Papier, Canson Mi teintes een warme grijs 65x50 cm. Verschillende kleuren en soorten pastelkrijt (Unison Colour, Girault, Rembrandt, Toison D'Or, Sennelier, Terry Ludwig), pastel-potlood, houtskool

Loes Botman
60 x 65 cm

www.loesbotman.nl

KUNST & KLEURWERK

DE PLEK WAAR VINPRESSIONIST HUBRECHT DUIJKER EN ANDERE AMATEURSCHILDERS HUN WERKEN EXPOSEREN.

Zoals een schrijver gelezen wil worden, zo wil een schilder gezien worden. Maar van de meeste amateurschilders komt hun werk niet verder dan de huiskamer of het leslokaal. Terwijl veel anderen het ongetwijfeld met plezier zouden bekijken. Met dit in gedachten heb ik deze – geheel gratis – online-galerie gecreëerd, een virtueel podium voor kunst met een kleine k.

www.kunstenkleurwerk.nl

Naar verwachting zal het aantal deelnemers gestaag groeien, dus blijf deze galerie regelmatig bezoeken. Ben je zelf hobbyschilder en heb je belangstelling om te participeren, stuur dan een berichtje naar bovengenoemd e-mailadres. Het belangrijkste is om goede foto's van vijf à tien eigen werken ter beschikking te hebben.

Klik bovenaan op 'exposanten' en je zult ontdekken van welke hobbyschilders al werken te zien zijn. Door daarna op een van de verschijnende schilderijen te klikken, verschijnen het profiel en alle – naast elkaar 'hangende' – werken van de desbetreffende kunstenaar. Veel kijkplezier!

Hubrecht Duijker
Vinpressionist - info@vinpressionist.nl

Rembrandt schilderkist professional

Rembrandt schilderkist master

Van de geëxposeerde werken op www.kunstenkleurwerk.nl, de virtuele galerie voor hobbyschilders, zal een deskundige jury elke twee maanden een werk selecteren dat met de **Atelier Art Award** wordt bekroond. De prijs bestaat uit een certificaat, de Talens Rembrandt schilderkist professional t.w.v. € 215,-, een jaarabonnement op Atelier magazine én een artikel in dit tijdschrift. Aan het einde van het jaar wordt de winnaar van het jaar gekozen, die de **Annual Atelier Art Award** ontvangt én de Talens Rembrandt schilderkist Master t.w.v. € 337,92.

FLANEREN IN EEN VAN GOGH JURK

Keith Haring op een T-shirt, Mondriaan op een jurk. Kleding met meesterwerken: de laatste jaren een trend, ook in de modewereld. 'Het heeft iets moois, dat kunst op straat wordt besproken.'

TEKST: JESSICA DE KORTE

Jurk Almond Blossom, StoryDress, Van Gogh Museum

Het *Meisje met de parel* groots op haar jurk, Susan Hupkens krijgt er veel aandacht mee. 'Het is een verrassingseffect. Bam. Dat blauw van haar tulband. Je ziet de barstjes van de olieverf.' Tijdens een zakelijke beurs in Duitsland kwamen wildvreemden op haar af om complimenten over de jurk te geven. 'Mensen reageren er heel positief op.' De laatste jaren is kunstkleding weer in opkomst. Van eenvoudige prints tot mode-ontwerpers die zich over de meesterwerken buigen. Simone van Trojen van LaDress gebruikte voor haar zijden jurken onder meer De bedreigde zwaan van Jan Asselijn. Addy van de Krommenacker liet zich door Jeroen Bosch inspireren.

ZIELLOZE T-SHIRTS

Toen ontwerper Suzan Meijer van StoryDress door het Van Gogh Museum werd benaderd, dacht ze eerst aan de 'ziellose T-shirts die je soms in museum-shops ziet'. Ze wilde het helemaal anders doen en in de huid van de schilder kruipen. Dat betekende: zijn schilder-plekken in Zuid-Frankrijk bezoeken en zijn brieven lezen. Meijer raakte gefascineerd door het werk. Aanvankelijk zou ze drie jurken maken, het werden er tien. 'Haal je er eentje uit de collectie, dan klopt het niet meer. Korenveld met kraaien en Amandel-bloesem zijn zó verschillend. Veel werk van Vincent van Gogh is grijs, terwijl Amandelbloesem een zekere lichtheid heeft.' De brieven aan zijn broer Theo verwerkte ze in de voering, zodat de binnenkant meer over de buitenkant vertelt.

De Mondriaan jurk hangt inmiddels óók in het museum.

Michael Barnaart van Bergen, **Classics-Mondriaan**

Portret van Michael Barnaart van Bergen in Gemeentemuseum, Fotografie: Arenda Oomen

Annemarie Degens in haar rok van *Skeletons in the Closet*

Susan Hupkens in haar jurk met het *Meisje met de Parel*

EIGEN VARIATIE

Michael Barnaart verdiepte zich op zijn beurt in Mondriaan. 'Ik woon in Den Haag, dus kon vaak bij het Gemeentemuseum langs. Het viel me vooral op dat de kleurvlakken tot het einde doorlopen, maar dat de zwarte lijnen vaak vlak voor de randen stoppen. Een mooi element om mee te spelen.' Barnaart wilde een jurk ontwerpen die Mondriaan zelf had kunnen kiezen. 'In de buurt blijven van zijn werk, maar het zeker niet een-op-een op een jurk zetten. Een eigen variatie. Het is prettig om in een duidelijk te kader te werken, al vond ik het ook heel spannend. Ik las veel over Mondriaan en scrolde op internet zijn hele collectie door.'

ABSOLUTE VORMGEVING

Barnaart bleek zichzelf in Mondriaan te herkennen. 'Hij was een beetje eigenwijs, gedurfd. En had een soort drang tot absolute vormgeving, wilde alles in een bepaalde stijl doen. Bij hem beperkte zich dat tot het schilderen, bij mij tot de jurken. Mondriaan nam ook expres een bepaald imago aan. Zo zei hij groen te haten en ging hij met zijn rug naar het raam zitten. Onzin natuurlijk, maar onwijs geestig.' Toen het Gemeentemuseum de ontwerper in 2011 om een collectie vroeg, werd de Mondriaan jurk hem van alle kanten afgeraden. Yves Saint Laurent had zich daar al aan gewaagd. 'Met dat modehuis ging het niet zo best,' aldus Barnaart. 'Vergane glorie, werd gezegd. Maar de perceptie van Mondriaan is de laatste paar jaar 180 graden gedraaid.'

'Het is een verrassingseffect. Bam.'

‘... daardoor lijkt het alsof je een schilderij aanhebt.’

KUNST GAAT LEVEN

Barnaart plaatst kunst graag midden in de maatschappij. ‘Mondriaan is dan wel over de hele wereld bekend, maar sommige mensen zijn verrast als ik ze vertel dat hij een Nederlandse schilder is.’ Bij het Holland Paviljoen op de Wereldtentoonstelling in Kazachstan werd zijn Mondriaan jurk met verve gedragen. ‘De jurk is in Nederland gemaakt, dus het is een echt Nederlands product.’

Meijer laat op haar beurt Van Gogh overal verschijnen. ‘Het heeft iets moois, dat kunst op straat besproken wordt. Kunst gaat leven. Het wordt vertaald naar deze tijd. *Amandelbloesem* is bekend, maar lang niet iedereen kent de andere werken van Van Gogh. En het is een goede marketingtool. Als je op een event bent, onthoudt iedereen je als de vrouw die die jurk aanhad.’

EEN SCHILDERIJ DRAGEN

Annemarie Degens voelt zichzelf vooral ‘heel mooi’ als ze haar rok aanheeft met Bloemen in een vaas van Jacob van Walscapelle. Een creatie van de Nederlandse Sannie van der Horst, van Skeletons in the Closet. ‘De stof is heel mat, een beetje grof,’ zegt Degens. ‘Het is net canvas en daardoor lijkt het alsof je een schilderij aanhebt.’

Degens draagt nooit kleding met bloemen. Meestal gaat ze voor zwart. Maar deze rok vindt ze kleurrijk, niet kinderachtig, en door de donkere achtergrond rustig. Ook trekt het oude verhaal haar dat achter de print zit. ‘Maar ik ben niet direct een collector van kleding met kunstwerken geworden,’ voegt ze lachend toe.

EEN STATEMENT

In tegenstelling tot Degens vinden veel vrouwen herkenbaarheid belangrijk. Daarom scoort het Meisje met de parel zo goed, denkt Hupkens, die onder de naam Bobbeez jurken op maat maakt. ‘Stoffen van het *Meisje met de parel* en de *Nachtwacht* zijn zo’n vijf jaar te koop en zie je ook bij mainstream-winkels verschijnen. Jan Davidsz de Heem kom je zelfs als behang tegen.’

Sowieso is lang niet elk schilderij geschikt voor een jurk. Het melkmeisje met het sterke contrast in licht en donker wordt lastig. ‘En het zelfportret van Van Gogh gaat een stapje te ver. In de mode-industrie zie je vaak *Amandelbloesem*, met dat mooie turquoise. Als je met een bekend kunstwerk op je kleding loopt, maak je direct een statement.’

Addy van den Krommenacker

VAN ELITAIR NAAR POPULAIR

Meijer was lang bezig om de juiste kleuren te krijgen, die de kunstwerken evenaren én bij de huidskleuren van vrouwen passen. ‘Van Gogh gebruikte heel uitbundige kleuren. Op glanzend zijde krijg je het allermooiste resultaat. Met diepte.’ Barnaart koos voor een iets dunnere breitechniek dan gebruikelijk. Voor een patchwork-effect.

Story Dress
Boetiek: Overtoom 435, Amsterdam
www.storydress-shop.com

Michael Barnaart
Boetiek: Michael Barnaart van Bergen, Papestraat 1B, Den Haag
www.michaelbarnaartvanbergen.com Oss

En, zou Mondriaan blij zijn met het eindresultaat? Barnaart denkt van wel. ‘Over zijn eigen werk was hij nooit zo hoogdravend en hij wilde juist dat het midden in de wereld stond. Ik heb zijn werk toch een beetje van de elitaire naar de populaire cultuur gebracht.’ De Mondriaan jurk hangt inmiddels óók in het museum. Dat dan weer wel. 🌀

Proefabonnement

Palet

VOOR WIE VAN KUNST HOUDT

Bijzondere interviews met kunstenaars
Artikelen met achtergronden en verdieping
Aandacht voor jong talent
De beste exposities nader belicht

3x Palet
€15⁹⁵

Neem of geef
een proefabonnement

Slechts € 15,95

Stopt automatisch

Ga naar www.paletmagazine.nl of bel 072 511 75 06

Deze aanbieding is geldig t/m 31 maart 2018. Na de actieperiode stopt het abonnement automatisch. Kijk voor meer informatie en de voorwaarden op www.paletmagazine.nl

TÊTE-À-TÊTE MET MARJON

Opgewekt als altijd stapt Lucia mijn atelier binnen, haar snoet fris van de wind na het loopje vanaf het station. Ze komt van ver en haar reis met de trein duurt lang. Een autorit zou zoveel sneller zijn maar ze kiest bewust anders. Zo ook voor haar kleding: alleen natuurlijke materialen. Ze maakt ze vaak zelf, in zachte kleuren, batik en afbindtechnieken, breisels en haakwerk. Zelfs haar boekje vol schetsen voor de lessen is gekaft door er met wol omheen te vilt. Bewerkt met borduursels is het een kunstwerkje op zich.

De groep verzamelt zich, drinkt koffie, informeert naar elkaars welzijn. Intussen groeit de nieuwsgierigheid naar de werkstukken die in de tussenliggende weken zijn ontstaan. Ieder krijgt een 'zandloper-tje tijd' om zich te presenteren. Er is ruimte voor uitleg, vragen en tips. Een spannend maar heerlijk deel van de dag.

Gespreksstof

Lucia plaatst haar werk op de tafels tegen de muur. Haar tas lijkt eindeloos gevuld. Als alles is uitgesteld kruipen we er dichtbij om de magische taferelen in ons op te nemen. We zien verhalen: een beer met een scheur in zijn vacht waar gouden licht doorheen piept, een vrouw in een rode torenkamer met oude kisten en gordijnen, een enorme boom met schimmige figuren aan zijn wortels en hangend aan een tak nog een andere figuur, waarlangs runentekens dansen en zo nog meer in haar kleine gemengde technieken werk. Het is haar weer gelukt ons mee te nemen in haar wonderlijke wereld.

Een van de medeschilders spoort haar enthousiast aan hier méér mee te doen, haar verhalen op te schrijven en er afbeeldingen bij te maken. Wellicht op een andere manier dan nu, een snellere, anders komt zo iets nooit af, maar hij kent een winkel gespecialiseerd in kinderboeken - echt hele mooie - en daar zijn voorleesmogelijkheden en nog veel meer waar hij voor Lucia's kwaliteiten van alles in ziet. Meer enthousiasme valt haar ten deel, we zijn er allemaal van overtuigd dat het een enorme kans heeft.

Lucia staat er wat ongemakkelijk bij. Onzeker, verlegen? Nee, dat is het niet. Rustig en zorgvuldig formulerend legt ze uit hoe zij dit ánders ziet. Maakten wij immers niet zelf al hele verhalen bij haar schilderijen? Ieder een eigen verhaal? En - andersom - hebben wij niet ook, dat je als vanzelf beelden bij een verhaal vormt? Eigen beelden, zoals jij alleen ze met je geestes oog ziet? Vinden wij niet dat de verfilming van een mooi boek daarom vaak storend is, jouw beeld brekend? Zou het de fantasie niet veel meer stimuleren als er juist géén plaatjes bij een verhaal staan en dat je kinderen uitnodigt zelf te tekenen wat ze hebben 'gezien'? We zijn er stil van. ●

BENIEUWD NAAR DE WORKSHOPS OF LESSEN
VAN MARJON? OF WIL JE WERK VAN HAAR
BEKIJKEN? GA DAN NAAR
WWW.MARJONDENENGELSMAN.NL

Instructief

De theedoek

Deze theedoek leek mij prima geschikt voor een kleurpotloodtekening. Het kostte wat moeite om hem er goed op te krijgen. Ik hecht veel waarde aan goede, duidelijke referentiefoto's waarbij ik vooral let op lichtval en schaduw. Zo krijgt zelfs een alledaags voorwerp iets van het mystieke.

TEKST EN BEELD: PATRICIA SIERHUIS

1

Het begin

Na mijn schets met een 2b grafiet potlood zoek ik eerst een beginnetje. De theedoek lijkt simpel maar ik kom er snel achter dat het een interessant spel tussen kleur, structuur en schaduw bevat. Daarom start ik met een donker stuk waarbij ik nog niet veel fout kan doen.

2

Zoektocht

Nu ik al even op weg ben ga ik op zoek naar mijn kleurpalet. Soms probeer ik eerst voorzichtig een paar combinaties. Ik werk laag over laag en de kleuren beginnen nu te mengen. Ook heb ik de theedoek erbij gepakt. Ik vind het belangrijk om een goed idee te krijgen van de structuur van de stof. Als het kan, wil ik het object 'live' beschikbaar hebben. Dan zie je toch meer.

3

Vakjes maken

Voor ik mij teveel verdiep in structuur, teken ik eerst de blauwe vakjes. Begin niet gelijk met veel detail want voor je het weet zie je door de bomen het bos niet meer. Zie het als de eerste grondlaag.

4

Streepjes maken

Nu begin ik met het maken van structuur. Het is een kwestie van goed kijken en keuzes maken. Een potlood kan eigenlijk niets meer dan vlakken en streepjes maken. Voor dit stuk heb ik gekozen voor een simpel kruisje. Het is belangrijk dat wanneer je een methode hebt gevonden die werkt, om hier niet meer vanaf te wijken. Anders wordt het een rommeltje.

5

Schaduwen

Schaduwen breng ik aan nadat ik tevreden ben over de structuur. Dit is om twee redenen. De eerste is natuurlijk om ervoor te zorgen dat mijn theedoek diepte krijgt door licht en donker. Een evenzo belangrijke reden is dat ik hiermee de structuur blend en iets verzacht. Deze volgorde is belangrijk omdat het resultaat anders te hard wordt.

6

Blenden met wit

Daar waar weinig schaduw is gebruik ik een wit potlood om te blenden. Zo zorg ik ervoor dat mijn hele tekening dezelfde mate van verzadiging heeft. Hiervoor gebruik ik een goede kwaliteit wit met veel kleurafgifte.

7

Strak maken

Ik besteed veel tijd aan het strak maken van bepaalde onderdelen van mijn tekening. Doordat ik veel verzadig worden sommige lijnen wat 'wollig'. De stoelrand heeft een duidelijke lijn. Deze maak ik strak door de donkere achtergrond scherp aan te zetten. Pas op dat deze lijn niet te donker wordt, om een cartoon-effect te voorkomen.

8

Foutje!

Soms wordt je afgeleid door telefoon of een speelse hond en dan is een foutje zo gemaakt. Hier vergiste ik mij in de vorm van een vakje. De proportie klopte niet meer. Hier rest niets anders dan rigoureuus ingrijpen met een elektrische gum! 🍌

www.ateliersierhuisvanroij.com
MATERIALEN:

Faber-Castell Polychromos,
Caran d'Ache Pablo,
Derwent Chinese white,
Elekrische gum, kneedgum,
2b grafietpotlood,
Schutpapier 225 gr.
Een theedoek en
keukenstoel.

Patricia Sierhuis van Roij, **De theedoek**, 2018

PRONKSTUKKEN

MODESHOW IN HET RIJKS

Rond dwalen in het Rijksmuseum met als missie het spotten van overtuigende stofuitdrukking en fraaie uitdossingen: een welbestede ochtend. Fluweel, zijde, kant, goudbrokaat, knoopjes, strikken, kraaltjes, borduurwerk, korsetten, ceinturen en juwelen passeren in uiteenlopende kleuren en vormen de revue. Een greep uit de bonte modeshow die de tentoonstellingszalen ons voorschotelen.

TEKST: MEREL VAN DEN NIEUWENHOF

Een forse
jongeman met
onderkin kijkt
hen zelfverzekerd
aan.

Een groepje scholieren staat bij het portret van de twintigjarige Gerard Andriesz Bicker, geschilderd door Bartholomeus van der Helst. 'Hij is jong, hij is hip,' vertelt de rondleidster. De scholieren kijken bedenkelijk. Een forse rossige jongeman met onderkin kijkt hen zelfverzekerd aan. Hij straalt één en al weelde uit, zowel in omvang als met zijn kleding. De rijke stoffen, zoals fluweel en kant, zijn losjes maar effectief op het doek gezet. Voor Gerard geen ouderwetse plooikraag, waarmee zijn vader door Van der Helst werd afgebeeld. Zijn platte kraag en handschoenen, die hij niet draagt maar evengoed aan ons toont, maken zijn outfit compleet en zijn geheel volgens de nieuwste mode van zijn tijd. Zeker wel hip dus.

SCHITTEREND ZILVER

Een stuk ongemakkelijker maar met nog meer vertoon van pracht en praal: Willem II en zijn bruid Maria Stuart. Het jonge gearrangeerde paar, respectievelijk 14 en 9 jaar oud, houdt voorzichtig elkaars hand vast. Verlegen kijkend vallen ze haast weg tegen het geweld van hun

eigen kleding. Van zijn kanten kraag tot aan de gestrikte linten op zijn schoenen is de volledige outfit van Willem bijzonder virtuoos geschilderd door Anthony van Dyck. De zilverkleurige japon van Maria schittert van het doek. Op haar borst draagt ze een grote diamanten broche: een cadeau van haar kersverse man.

PASTELPORTRETTE

Het portret van Wilhelmina Hillegonda Schuyt hangt op de doorgaans minder drukbezochte rococo-afdeling, maar is zeker de moeite van het bekijken waard. Evenals het portret van Joachim Rendorp naast haar, die compleet met poederpruik en triomfantelijke glimlach om de mondhoeken op bijna fotografische wijze op het papier is gevangen. De glanzende zilverwitte jurk van Wilhelmina is afgezet met babyblauwe strikken en een zeer delicaat randje wit kant langs de boezem. Ook het contrasterende zwarte kant om haar schouders en hals is met overtuigingskracht getekend. Het is duidelijk: voor knappe stofuitdrukking in pastel moet je bij Jean-Etienne Liotard zijn.

Bartholomeus van der Helst, **Gerard Andriesz Bicker**, ca. 1642, olieverf op paneel, Rijksmuseum Amsterdam

Anthony van Dyck, **Willem II en zijn bruid Maria Stuart**, 1641, olieverf op doek, Rijksmuseum Amsterdam

Jean-Etienne Liotard, **Wilhelmina Hillegonda Schuyt**, 1757, pastel op perkament, Rijksmuseum Amsterdam

Mattheus Verheyden, **Portret van Charlotte Beatrix Strick van Linschoten**, ca. 1755, olieverf op doek, Rijksmuseum Amsterdam

STROKEN ZIJDE

Wilhelmina Schuyt is met haar kant en strikjes de bescheidenheid zelve vergeleken bij haar tijdgenoot Charlotte Beatrix Strick van Linschoten. In een oncomfortabel strak aangesnoerd korset poseert zij in een jurk die zo weelderig is dat je niet weet waar te kijken. Kant, ruches, borduurwerk, oorbellen, een choker (de strakke 'ketting' om de hals); Charlotte heeft voor dit portret door Mattheus Verheyden werkelijk *everything but the kitchen sink* uit de kast getrokken. Lukt het je om door deze veelheid aan versiersels en attributen heen te kijken dan vallen mooie details op. Bijvoorbeeld de banen zijde van de rok die bij de naad niet op elkaar aansluiten; de stof was alleen in smalle stroken verkrijgbaar. En wat te denken van de symmetrisch aan beide polsen gedragen armbanden, van voor de tijd dat wij één pols opofferden aan het horloge. Van de kleurrijke geborduurde bloemen zijn zelfs de stekken in verf nagebootst.

MODIEUS KAPSEL

Ook in de negentiende eeuw mag er gepronkt worden. Alida Christina Assink doet dat als de beste, geflankeerd door haar trouwe viervoeter. Ze imponeert de kijker zowel met haar dieprode fluwelen jurk - met brede schouderlijn, kanten overbloes en een met een gouden gesp aangesnoerde taille - als met een opvallend modieus kapsel. Ontspannen glimlachend kijkt ze ons aan, haar boek nonchalant in de hand alsof ze er zojuist nog in aan het lezen was. Haar andere hand speelt met een wijdvallende ketting, die op dat moment eveneens *fashionable* was. Om ieder detail zo goed mogelijk te

Jan Adam Kruseman, **Alida Christina Assink**, 1833, olieverf op doek, Rijksmuseum Amsterdam

kunnen afbeelden leende de schilder, Jan Adam Kruseman, vaak kleding en accessoires van de geportretteerde.

SOBER EN EERLIJK

Dat uitblinken in stofuitdrukking niet altijd het afbeelden van zijde, fluweel en blinkende parels hoeft te betekenen, bewijst Jan Veth. Hij schilderde een indringend en eerlijk portret van zijn drie zusjes, die volgens hun vader 'uitstekend gelijken' en 'allesbehalve geflatteerd zijn'. Dat hun sobere kleding, inclusief patronen, knoopjes, gespen, medaillons en manchetten, feilloos is geschilderd valt nauwelijks op; alles staat in dienst van de weergave van hun gezichten. *Less is more*, we kijken hier naar echte mensen. 🍷

Jan Veth, **Portret van Cornelia, Clara en Johanna Veth**, 1885, olieverf op doek, Rijksmuseum Amsterdam

Instructief

Bonte stofjes

Mijn kleindochters houden van kleurige kleren, liefst allerlei soorten materialen bij elkaar: een gebreide trui op een tulen rok en stevige kaplaarzen daaronder. Dat dus. In vele variaties. In mijn fotomapje kwam ik pas weer zo'n heerlijk plaatje van ze tegen. Aan het strand. In helderrood, diepgroen en een toets paars, met stippen, bloemen, hartjes en andere patronen. En superlieve mutsjes, want de vroege voorjaarswind was koud! Het zette me aan tot een vertaling ervan in collage en verf. Meer om een suggestie van de patronen en het sfeertje te maken dan het werkelijk nabootsen ervan.

TEKST EN BEELD: MARJON DEN ENGELSMAN

1

Tekening

Breng de tekening in duidelijke lijnen aan op de ondergrond. Alleen de grote vormen zijn nodig.

2

Scheuren

Zoek een assortiment bij elkaar passende patronen en kleuren in tijdschriften of pakpapier. Scheur in repen van verschillende maten en vormen en verdeel ze naar eigen smaak over de tekening.

3

Plakken

Leg eerst alles los neer om tot een geheel te komen. Denk ook aan de achtergrond zodat die bij het totaalbeeld betrokken blijft. Als de vormen voldoende gevuld zijn kunnen de scheursels geplakt worden.

Tip:

Leg ze hiervoor eerst even een poosje in water. Bij het verlijmen zal het papier daarna mooi gladtrekken.

4

Collagestukjes

Om overzicht te kunnen houden werk je het handigst per onderdeel: een muts, een mouw, laars, enz.

Breng met een stevig kwastje lijm aan op de ondergrond, verdeel de collagestukjes daarop en smeer nogmaals lijm daaroverheen. Werk niet te precies, de collage mag best zo hier en daar te groot of te klein voor de vorm zijn. In een latere fase komt dat allemaal weer goed en het totaalbeeld wordt er speelser door. Toevallig stuitte ik op rode ibissen, zij kregen een plek in de lucht. Het leek me een leuke toevoeging. Dat is het leuke aan werken met collage; er komen altijd verrassingen op je pad.

5

Balans

Voor een warme sfeer kan nu de ondergrond die nog wit is gebleven met roze, rode en oranje tinten worden opgevuld. Voor de balans in kleur kreeg de oudste rode laarsjes.

6

Verfijning

Om de meisjes wat meer op de voorgrond te krijgen moet de achtergrond zachter worden. Met diverse tinten werd om de figuurtjes heen gewerkt met licht verdunde verf. Doe dit niet te netjes en maak gebruik van de onderlaag door erin te krassen en stukjes over te slaan met schilderen. Teken met potlood of stift geeft verfijning aan de gezichtjes en handen.

Kijk op de volgende pagina voor het eindresultaat!

Tips

Geef in de kleding ook aandacht aan plooien, licht en schaduw. Neem hiervoor verdunde verf zodat de patronen kunnen doorschemeren. Droge kwasttechniek maakt de sfeer zachter en volle verf kan dingen echt bedekken. Let op hoe ook de ibissen zijn opgenomen in de schildering.

Probeer ook eens te werken met stempels (snij ze van een gummetje) of sjablonen in plaats van collage. Of maak een donkere onderkleur voor een jasje, laat drogen en schilder vrij dik een lichtere kleur daar overheen. Teken daarin, terwijl die verf nog nat is, met een lijmkam lijnen. Druk stevig zodat de

donkere kleur daaronder zichtbaar wordt. Neem voor een geruit stofje een stukje gaas en tamponneer daar overheen met verf. Zet polka dots met een dop, maak stipjes door noppenfolie af te drukken in een contrastkleur, of maak kant met een sjabloon van een taartkleedje. Teksten uit krant of tijdschrift kunnen ook heel goed op shirts. Verzin zelf nog meer leuke mogelijkheden om kleding en stofjes uit te drukken. Experimenteer en suggereer. Laat je fantasie de vrije loop en geniet van je ontdekkingen.

Succes!

Marjon den Engelsman,
Schatten aan zee,
Mixed media op artboard,
40 x 70 cm..

www.marjondenengelsman.nl

**Lijstenmakers
die van inlijsten weten**

Kijk voor een lijstenmakerij in de buurt op:
www.art-frame.nl/winkels

Kunstmarkt Bergen n.h.

In de zomer van 2018 zal er een reeks van 10 kunstmarktavonden georganiseerd worden in het centrum van Bergen (Noord-Holland). Voor het 35^e jaar op een rij presenteren zo'n 350 kunstenaars vanuit het hele land zich rondom de karakteristieke Ruinekerk in het centrum van het dorp. Wekelijks bezoeken menig geïnteresseerden de markt om te kijken en te kopen.

De markten vinden plaats in de periode van 28 juni t/m 30 augustus 2018. Bereikt u graag een groot, veelzijdig publiek in een schilderachtig kunstenaarsdorp, meld u nu snel aan op de website en ook u bent er bij deze zomer!

www.kunstmarktbergen.nl
Email: info@kunstmarktbergen.nl

Talens **Amsterdam** Acrylverf daagt je uit om vrij te schilderen

De Amsterdam Standaard serie is Talens' no nonsense acrylverf. Een voordelige verf met een palet van 80 briljante kleuren, waarvan 6 metaalkleuren, 4 reflexkleuren en 6 parelkleuren. Elke kleur is bij van der Linde verkrijgbaar in potten van 1000 en 500 ml, in tubes van 120 ml en in een handig tubetje van 20 ml. Maar ook in spuitbus, acrylmarker en acrylinkt. Bij van der Linde extra voordelig.

Daar durf je mee te experimenteren.

- Zeer hoge lichtechtheidsgraad dankzij zuivere lichtechte pigmenten
- Geschikt voor muurschilderingen (alkalibestendig)
- Droogt in een half uur
- Vrijwel geurloos
- Betrouwbare kwaliteit

**Informeer naar onze
scherpe prijzen.**

ANDERE STUDIE ACRYLVERVERVEN BIJ VAN DER LINDE: SYSTEM3, ARA, GALERIA

van der linde

Materialen voor de beeldend kunstenaar

Rozengracht 36-38, Amsterdam T 020 6242791 | www.vanderlindewebshop.com

1

EERSTE PRIJS

De eerste prijs is een indrukwekkend schilderij van Ivonne Wierink. Haar werk lijkt op de #MeToo discussie te slaan. Een jonge vrouw staat naakt in het midden en wordt door zes hoofden omringd die haar doordringend aankijken. De buitenste twee kijken haar uitgesproken boosaardig aan. Zij staat daar naakt met de ogen dicht. Bij nadere beschouwing straalt zij ook kracht uit in haar kwetsbaarheid. Kortom een moedig schilderij dat een statement wil maken en vragen oproept.

De Koninklijke Talens prijzen

De winnaars!

ROYAL TALENS

Iedereen die meegedaan heeft aan de Koninklijke Talens prijsvraag bedanken wij hartelijk. Het moeilijke onderwerp is met moed en enthousiasme door jullie vertaald in schilderijen die boeiend waren om naar te kijken. We hebben als jury met veel belangstelling naar jullie werk gekeken en de volgende schilderijen geselecteerd.

TEKST: ERIC BEETS

- 1 Eerste prijs: **Ivonne Wierink**
- 2 Tweede prijs: **Gré Pardoel-van Dijk**

2

TWEEDE PRIJS

De tweede prijs gaat naar Gré Pardoel-van Dijk. Zij is 82 jaar oud maar schildert nog als een jonge godin. We kunnen dromen natuurlijk ook interpreteren als een wens en dat is bij Gré het geval. Zij schrijft: 'Mijn droom is een reis naar Costa-Rica. Dat is het land waar onze oudste zoon Ton woont, te midden van een ongerepte natuur. Drie jaar geleden ben ik er geweest. Toen hebben wij, op onze 79-jarige leeftijd, nog paard gereden, de berg op (zie paard rechtsboven op het

schilderij)). Wij waren toen op weg naar de bron van de waterval die naar beneden klatert, op het landje dat Ton beheert. Nu, drie jaar later, wordt deze reis een utopie, omdat ik geopereerd moet worden aan mijn rechterheup. Dus droom ik dat wij vogels zijn en er zo naartoe kunnen vliegen en kunnen landen in het groen. Het is een drieluik geworden van drie maal 80 x 100 cm - acryl.' Wij vinden het verhaal mooi en ontroerend, Costa- Rica bestaat ook in de geest en kan geschilderd worden als herinnering . Het schilderij is heerlijk om naar te kijken.

WEDSTRIJD

DERDE PRIJS

De derde prijs komt Lucille van Straten toe. Zij heeft een collage gemaakt van foto's en tekeningen met een herhalend ritme van flatgebouwen, wellicht in China. Er is geen hemel meer, alleen maar zich herhalende gevels van flatgebouwen. Je zou er een nachtmerrie van kunnen krijgen, maar in zekere zin is het ook mooi. Een fascinerend werk.

3

- 3. Derde prijs: **Lucille van Straten**
- 4. Vierde plaats: **Lucille van Straten**
- 5. Vijfde plaats: **Hans Zeeuwe**

4

VIERDE PLAATS

De vierde prijs behoort toe aan Corrie ten Oever. Zij heeft een Frida Kahlo-achtig schilderij gemaakt. Tijd speelt een grote rol en ademen, wellicht ademnood. Het bed van Van Gogh is nageschilderd en er is nog veel meer. De verschillende klokken wijzen half twee, drie uur, half vijf, zeven uur en half elf aan....we kunnen slechts raden. Dank je wel Corrie dat je dit allemaal met ons wilt delen via dit bijzondere schilderij.

5

VIJFDE PLAATS

De vijfde prijs is voor Hans Zeeuwe. De afgebeelde mannen maken grote indruk. Eén ervan kijkt je recht aan. Hij staat min of meer in het midden. Ze zijn teleurgesteld maar ook onverzettelijk. De penseelstreek is stevig en de compositie solide. Wij complimenteren Hans van harte met zijn intrigerende schilderij.

6

7

- 6. Zesde plaats: **Brigitta Scheerder**
- 7. Zevende plaats: **Finy Pijnenburg**
- 8. Achtste plaats: **Regina Willemse**
- 9. Negende plaats: **Ruud Jansen**
- 10. Tiende plaats: **Andre van Berkum**

8

10

ZESDE TOT EN MET TIENDE PLAATS

Ook hier weer veel moois. Het mysterieuze en spannende werk van Brigitta Scheerder; een technisch erg knap stuk van Finy Pijnenburg, waar verschillende technieken worden gebruikt; het kleurige schilderij van Regina Willemse dat van het doek af spat; het kafkaëske en sobere droombeeld van Ruud Jansen met veel zeggingskracht en als sluitstuk het schijnbaar vredige maar verontrustende schilderij van André van Berkum.

9

Teken of schilder mode, kleding en stoffen

ROYAL TALENS

Wedstrijd!

Maak een kunstwerk van iemand met mooie of juist erg lelijke kleren, of van een tafellaken, een handdoek of vitrage. Als het maar iets is met stofuitdrukking. Dat is de uitdaging die we aan jullie geven. Voorbeelden te over: van de oude Hollandse meesters als Willem Heda, Rembrandt en Vermeer tot aan de im- en expressionisten, de magisch realisten of hyperrealisten en moderne schilders en tekenaars. Kijk nog eens in deze Atelier of laat je fantasie de vrije loop. Geef het een kans en toon ons je resultaten. Je maakt kans in atelier te verschijnen en een prijs te winnen.

Eerste prijs

Tweede prijs

Derde prijs

WAT MOET IK MAKEN?

Iedereen die tekent of schildert weet dat er technisch heel wat bij komt kijken om een mooi vallende japon op papier te krijgen, of de was aan de lijn in de tuin, het tafellaken of een wapperende vlag. Stofuitdrukking is heel lang onderwezen op de kunstacademies. Probeer het zelf, als een mooie uitdaging. Neem een mooi doek, aquarelpapier of gewoon je schetsboek. Ga aan de slag en verras ons met het resultaat.

HOE MOET IK INZENDEN?

Maak een foto of scan van je werk en mail deze naar atelier@uitgeverijarti.nl. Grote bestanden kun je ons gratis toezenden via www.wetransfer.com. Let erop dat de foto of scan een hoge resolutie (300 dpi) en een acceptabel formaat heeft (elke zijde minimaal 10 cm.) Liever geen PDF's. Vermeld in de mail de titel en het formaat van het werk en je contactgegevens. Inzenden kan tot 10 maart 2018.

WAT KAN IK WINNEN?

Royal Talens stelt drie prachtige prijzen ter beschikking voor deze wedstrijd!

EERSTE PRIJS

EEN REMBRANDT OLIEVERF SCHILDERKIST PROFESSIONAL T.W.V. € 215,03
Het Rembrandt-assortiment is ontwikkeld vanuit puur vakmanschap en artistiek inzicht, gebaseerd op de beste grondstoffen. Hierdoor kunnen Rembrandt-producten bogen op unieke eigenschappen zoals de allerhoogste fijnheid, lichtechtheid en duurzaamheid.

TWEEDE PRIJS

VAN GOGH OLIEVERF SCHILDERKIST EXPERT T.W.V. € 160,28
Van Gogh is de olieverf waarmee alle schilderijen van de spraakmakende animatie film *Loving Vincent*, zijn geschilderd. Een uitstekende keuze want de pasteuze verf geeft een prachtig resultaat in alle olieverftechnieken. De fijnheid, de kleurkracht, het hoge

pigmentgehalte en de duurzaamheid dragen bij aan de ultieme uiting van inspiratie.

DERDE PRIJS

VAN GOGH SOFT PASTELS SET LANDSCHAPSELECTIE T.W.V. € 79,32
Van Gogh soft pastels zijn zo samengesteld dat de kleur op de ondergrond zoveel mogelijk die van puur pigment benadert. De slanke vorm van deze soft pastels maakt ze uitermate geschikt voor zowel gedetailleerd, verfijnd werk als ook voor groot en expressief gebruik. De pastels zijn vrij van pigmenten op basis van metalen, lood, cadmium en kobalt. Ze zijn geschikt voor alle ondergronden met voldoende oppervlaktestructuur, zoals papier, karton, steen, asfalt of hout. 🎨

VOOR MEER INFORMATIE:
WWW.ROYALTALENS.COM

OUDE MEESTERS EN VERLOREN KENNIS

TEKST: LUX BUURMAN

Oude meesters als Rembrandt, Vermeer, Willem Heda en Gerard ter Borgh konden verbijsterend goed stoffen en kleding schilderen. Daar is geen twijfel over mogelijk. Maar wat was hun geheim? Zijn daar recepten voor? Hoe deden ze het?

De oude meesters hadden geheimen. Ze waren gehouden aan de voorschriften van het Gilde, waar alle meester-schilders lid van waren. En dat hield in dat de fijne kneepjes van het vak beschermd waren door het gildegeheim. De vakkennis werd op het schildersatelier doorgegeven. Dat was de enige mogelijkheid om het beroep te leren. En het was een beschermd beroep waar je de meesterstatus pas bereikte als je je bewezen had als kundig schilder. Pas dan kon je je werk met eigen signatuur verkopen.

Op het atelier leerde je alles wat met schilderen te maken had. Als leerling leerde je tekenen en verf wrijven, penselen maken en schoonmaken. Want schoonmaken hoort er ook bij. Het was een uitgebreid pakket aan vaardigheden. En elke grote meester had z'n eigen specialiteit. Dus was het niet ongebruikelijk dat een gezelschap die zijn grenzen wilde verleggen bij verschillende meesters in de leer ging. De schilder van toen was een vakman die zorgvuldig met z'n kennis omging.

In de loop van de tijd worden er nieuwe mogelijkheden toegevoegd aan dat vakmanschap en de smaak verandert, net als nu. Er wordt dan weer heel fijn, dan weer veel steviger geschilderd. Naar de dan heersende mode. Maar de constante blijft het grote vakmanschap.

Dat klassieke vakmanschap is, onder invloed van politiek en veranderende mode in de loop van de 20e eeuw weggezaakt. Ab van Overdam en ik, Lux Buurman, hebben die bijna verloren kennis en vaardigheden weer boven water gehaald. Daar heb ik een prachtig Schilderboek (zie kader) van gemaakt. En ik ga stukjes van die kennis in de komende nummers van Atelier met U de delen.

We moeten ergens beginnen. Laten we dan maar gelijk twee van de grootste oude meesters bekijken en vergelijken. *Het Joodse bruidje* van Rembrandt en *De Brief* van Gerard ter Borgh. Alle twee schitterend van stofuitdrukking maar heel verschillend qua techniek.

Rembrandt schildert zwaar brokaat en dikke stof. De plooien zijn ondergeschikt aan de structuur van de stof. De verf is zo pasteus aangebracht dat het brokaat erop geboetseerd lijkt. De penseelstreek is in die stevige verf hier en daar goed zichtbaar en doet mee aan de stofuitdrukking.

Lux Buurman is kunstenaar en geeft les in klassieke technieken. Ook is zij de auteur van het *Schilderboek*. Daarin worden de geheimen van de oude schilder- en tekentechnieken ontrafeld en toegankelijk gemaakt voor de kunstenaar van nu. Voor Atelier gaat zij verder in op de deze technieken, het maakproces, de materialen en het ambacht.

Plooien van de mouw

Borduursel/brokaat.

...wat van een afstand uitgeschilderd borduursel lijkt, zijn van dichtbij kluitjes verf.

Rembrandt van Rijn, Portret van een paar als Issak en Rebekka, bekend als De Joodse bruid, ca. 1665-1669

Gerard Terborgh, **De Brief**, 1660-1662,
Britse Koninklijke collectie, Londen.

Dat klassieke vakmanschap is, onder invloed van politiek en veranderende mode in de loop van de 20e eeuw weggezakt.

Ter Borghs satijn valt zacht glooiend, geplooid, gekreukt, glanzend om het lijfje van de lezende vrouw. Er is geen zichtbare penseelstreek. Je moet misschien zelfs moeite doen om te zien dat er verf gebruikt is om die verbazend overtuigende stofuitdrukking tot stand te brengen. Toch hebben ze alle twee met dezelfde verf gewerkt. Ook met vergelijkbare penselen; die van Rembrandt waren misschien wat dikker. Als je het karakter van de verf begrijpt dan kan je die naar believen manipuleren.

Om te beginnen moet je weten dat je de verf op drie verschillende manieren aan kan brengen. Dekkend, half dekkend en transparant. En je kan die verschillende diktes naast elkaar aanbrengen of in lagen over elkaar heen. En dat levert een effect op. Want het licht reflecteert anders op dikke verf dan op transparante verf. En schilderen is spelen met licht. Als je een transparante laag verf aanbrengt over een dikke laag verf kan je de kleur verdiepen. Of de toon veranderen. En je kan een nieuwe kleur laten ontstaan door een transparante laag over een onderlaag aan te brengen.

Weerspiegeling kleur van de vloer in de satijnen stof.

Rembrandt werkte met pasteuze verf. Hij paste de substantie van z'n verf ook naar behoeven aan door er eigeel doorheen te mengen. Ei is een emulgator en laat zich goed met olieverf mengen. Je krijgt dan een soort overvette ei-tempera waarmee je de penseelstreek stevig aan kan zetten. Je ziet in de plooien van de mouw dat hij die streek met de vorm mee heeft neergezet en de structuur van de verf gebruikt voor de stofuitdrukking. Ook het brokaat op de mantel en de juwelen liggen er met een zichtbare materie op. De reflectie van het licht doet z'n werk, want wat van een afstand uitgeschilderd borduursel lijkt, zijn van dichtbij kluitjes verf. Precies op de goede plaats neergezet, met de goede dikte, dat wel! Zou dat ei een van Rembrandts geheimen zijn geweest?

Gerard ter Borgh werkt op een heel andere manier. Zijn tekening van de stof is veel nauwkeuriger dan die van Rembrandt. Hij heeft het karakter van het satijn, met de scherpe hoekige plooien goed geobserveerd en begrepen. De felle reflectie van het licht naast de grijzen van de halftonen met de weerspiegeling van de kleur van de vloer en het tafelkleed in de glanzende stof. Ter Borgh heeft de stof eerst ondergeschilderd, waarschijnlijk met rauwe omber en wit. En daar half dekkend en glacerend de kleur over aan gebracht. De lichten op de plooien zijn met een afgetoond wit veel dikker aangebracht, waardoor dat glanzende effect bereikt is. Hij gebruikt een (geheim!) schildermiddel waarmee je de verf zowel dun als dikker kan aan brengen en waar je ook scherpe toetsjes mee kan zetten, op de hoekige plooien.

Beide schilders gebruiken de verf op een andere, maar zeer effectieve manier. Dan moet je het karakter van je verf goed begrijpen. De manier waarop de stof met een zichtbare of juist niet zichtbare penseelstreek neergezet is, is ook het resultaat van een diepgaand begrijpen van de eigenheid van die stof. Dan moet je heel goed kunnen kijken. En weten hoe je de vertaling maakt van ruimte naar het platte vlak. Die combinatie van materiaalkennis en eigen observatie maakt het vak zo fascinerend! We gaan er verder op in, in de komende nummers. ●

Het Schilderboek
Een rijk geïllustreerd, met humor geschreven, toegankelijk boek en een echte 'must-have' voor iedereen die schildert en tekent. Met bijna 300 pagina's biedt dit Schilderboek een schat aan kennis en inzicht in de klassieke schilder- en tekenkunst. Te koop op onze website: www.ateliermagazine.nl/webshop

Goed bekeken

Wat maakt een schilderij van Marie Laurencin interessant? Het ziet er op het eerste gezicht nogal zoet en wellicht oninteressant uit. Waar is haar statement? Waar vind je haar mening over de wereld? Waar begint het schilderij te wrikken en trekt het daardoor je aandacht. Waar gaan de kleuren echt zingen, waar komt de afgebeelde figuur tot leven en blijft het geen pop. Kortom waar is het leven dat we allen trachten af te beelden? Je vindt het niet in haar schilderijen. Waarom zijn haar schilderijen dan toch zo goed en interessant? Ik heb mij dat eens afgevraagd.

Is dat zo

Verderop in Atelier hebben we een artikel geschreven over haar leven en werk maar we hebben geen schilderij onder de loep genomen. Inderdaad alle vrouwen die zij schildert lijken op elkaar en zijn popperig. Zij stralen weinig emoties uit. Ze zijn mooi, en mooi op een manier waarop meisjes mooie meisjes tekenen, heel geïdealiseerd. En dat kun je afdoen als onrijp, oppervlakkig, enzovoort. Maar is dat zo?? In de eerste plaats zijn de gevoelens die vertolkt worden eerlijk en oprecht. En bij Marie Laurencin is de schilderwijze niet zo zoet.

Simpel

Kijk eens naar haar handtekening links boven dit schilderij. Het staat er stoer, als in verf gebeiteld. Geen bevallig haaltje aan de M of A. De handtekening is vet, oer-droog en eenvoudig in de verf gezet. Mannen maken veel meer drukte om hun handtekening die 'eigen' en krachtig dient te zijn. Zij schuwen dan geen overdreven poespas. Marie doet dat niet. Zij voorziet haar schilderijen met de simpelste aller signatures.

Kwaststreek

Ook de kwaststreek is simpel en zonder gedoe. De kwast gaat streek voor streek op haar doel af. Geen gezwier of tierelantijnen. Het zit eigenlijk bij nader onderzoek stevig in elkaar. Dat verwacht je niet bij een eerste blik op haar werk. Zij schildert geïdealiseerde vrouwen, prinsesjes, maar op een manier die consequent en duidelijk is. Kijk eens naar het haar. Het is niet haartje voor haartje bevallig en gladjes geschilderd. Nee, het is met forse streken als het ware gemodelleerd.

Geheim

En nog iets. Marie Laurencin gebruikt nauwelijks lijnen, alleen bij de ogen een beetje. De vormen zijn tegen elkaar aan geschilderd. Een lijn zou het allemaal wat weker maken en er teveel ratio in brengen. Zij wil overduidelijk een gevoel overbrengen en geen gedachte. De lijn past dus niet goed, het zou te rationeel zijn. En dan de ogen, het zijn bijna altijd zwarte vlakjes met weinig nuances. Vaak kijken de meisjes in zichzelf, als in een droomwereld. Maar ook die ogen zijn niet verleidelijk en glad geschilderd. Nee ook hier is haar 'stroeve' streek zichtbaar. Dus als we dit schilderij goed bekijken dan is het geheim dat zij een droomwereld schildert, met een verfstreek die krachtig en zonder poespas is. Die tegenstelling maakt haar werk zo interessant. ●

Eric Beets

Marie Laurencin, **Deux Femmes**, ca. 1930

TEKST: ERIC BEETS

101 VROUWEN VERSIERD

MARIJKE SCHURINK

IN CODA

Een donkerharige vrouw kijkt je indringend aan. Haar handen lijken je te willen pakken. In haar mond en tussen haar vingers een rood touwtje als ster gespannen. We zien fotograaf Maria Austria (1915-1975) uit het boek *1001 Vrouwen uit de Nederlandse geschiedenis* van historicus Els Kloek zoals bewerkt door beeldend kunstenaar Marijke Schurink. Zij nam niet alleen het portret van Austria onder handen, maar maakte met diverse materialen en uiteenlopende technieken een serie met 101 vrouwen uit de uitgave van Kloek. CODA Museum geeft van 4 maart tot en met 27 mei 2018 een overzicht van dit bijzondere project.

TEKST EN BEELD: CODA MUSEUM APeldoORN

Marijke Schurink is gefascineerd door de vrouwen uit Kloeks *1001 Vrouwen uit de Nederlandse geschiedenis*, die op uiteenlopende wijzen geportretteerd zijn. Haar serie *101 Vrouwen versierd* bestaat uit (afbeeldingen van) olieverfschilderijen uit de vijftiende eeuw van bijvoorbeeld Jacoba van Beieren en Margaretha van Oostenrijk, een potloodtekening van Saskia Uylenburgh (de eerste vrouw van Rembrandt), maar omvat ook zwart-witfoto's van Etty Hillesum, Ina Brouwer en een kleurenfoto van Mathilde Willink uit de jaren zeventig van de vorige eeuw.

EEN OOGOPSLAG

Schurink drukte de portretten af als foto op A4-formaat en bewerkte ze middels collageachtige technieken. Ze knipte, borduurde, kraste, vlocht of voegde een voorwerp aan het eigenlijke beeld toe. Zo creëerde ze een autonoom, nieuw beeld. Schurink koos de portretten vanwege een blik, sfeer, kleur, houding of uitstraling, waarbij zij zich ook liet inspireren door de geschiedenis van de geportretteerden. Ze vertelt: 'De portretten gaan over wat ze zelf zijn. Ik ben gefascineerd door een oogopslag, een beeltenis op een grafzerk, kleuren in een driehonderd jaar oud olieverfportret of zomaar

een goede kop. Bewerkt, verwerkt maar zonder woordelijke duiding, interpretatie of verhaal is een serie ontstaan van 101 versierde vrouwen.'

GRENZEN VAN HET SIERAAD

In haar eerdere werk *Ceci n'est pas une bijoux* bracht Schurink sieraden aan op klassieke schilderijen en legde ze die vast op foto. In de serie *Portretten van Curaçao* werkte ze op en in bestaande aquarellen. Met *101 Vrouwen versierd* gaat ze een stap verder door zich niet te beperken tot enkel de hals, maar het gehele portret te bewerken om zo tot een nieuw, gelaagd beeld te komen. Door de maatvoering, de gebruikte materialen en de vorm refereert een sieraad gewoonlijk aan het lichaam. Een sieraadportret verandert dat perspectief. Het sieraad of de versiering is dan vrij van het draagbaar moeten zijn, waardoor Schurink nieuw terrein betreedt. Ze rekt de grenzen en betekenis van het sieraad op, zodat er een autonoom beeld kan ontstaan.

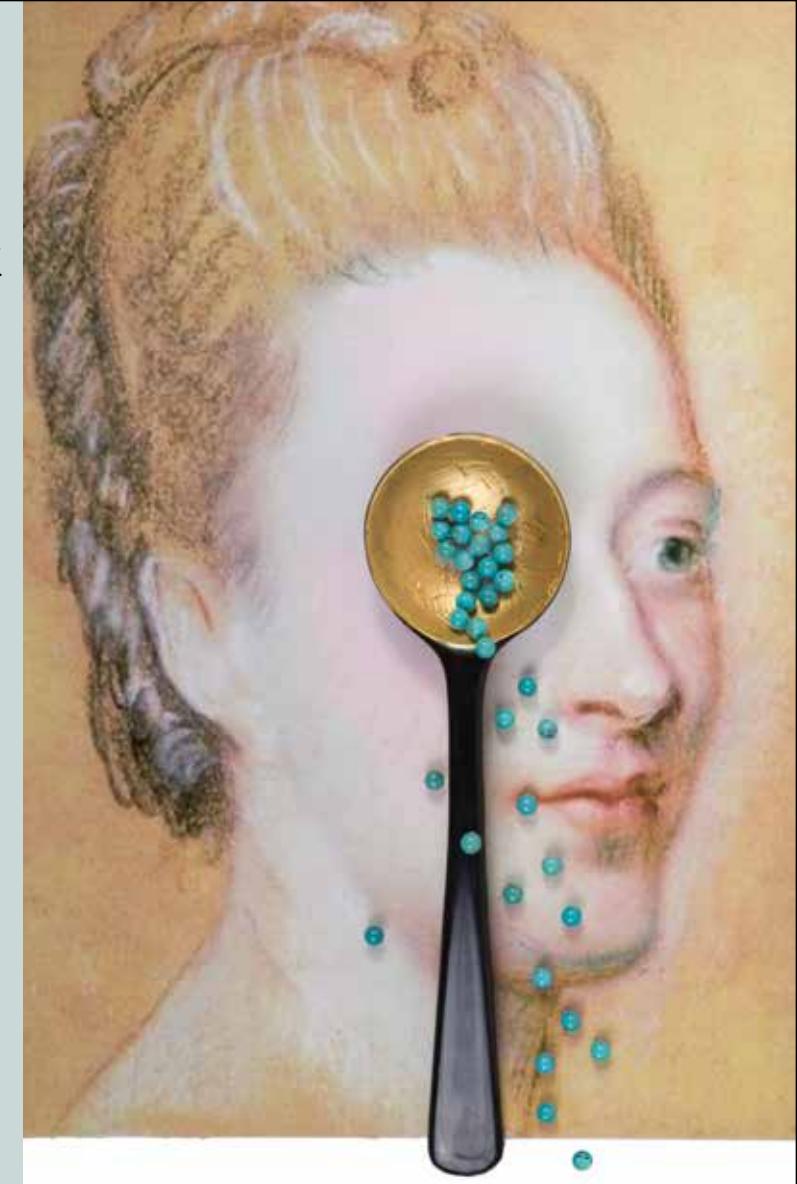
De complete serie portretten is van 4 maart t/m 27 mei te zien in CODA Museum (Apeldoorn), vergezeld van informatie over de geportretteerden. Marijke Schurink werkt momenteel aan een boek, waarvoor Els Kloek het voorwoord verzorgt. 📖

Marijke Schurink,
Louise van oranje Nassau

www.coda-apeldoorn.nl/museum

Marijke Schurink,
Belle van Zuylen.

Marijke Schurink,
Maria Austria

Instructief

Vossenbont en kant

Voor dit schilderij *Bont en Kant* heb ik eerst een vos geprepareerd, vervolgens deze vos omgehangen en een selfie gemaakt. Om een geschikt kantpatroon te vinden ben ik bij de site Rijksstudio van het Rijksmuseum gaan zoeken, maar er zijn ook op het internet onder *afbeeldingen* veel bont en kant ideeën te vinden.

TEKST EN BEELD: ELLA LOOISE

INSTRUCTIEF

1

Opzet

Op een katoenen doek (80 x 80 cm.) zet ik met een grote kwast grof de achtergrond neer met gebrande sienna in sterk verdunde verf. Daarna teken ik de hele vorm uit met een oliestick in gebrande omber. Oliestick (Oil stick) is een olieverb in staafvorm en goed te gebruiken in combinatie met olieverb uit een tube. Eerst ga ik de vos uitwerken, dan het kant, en daarna de achtergrond en de huid.

2

Bont

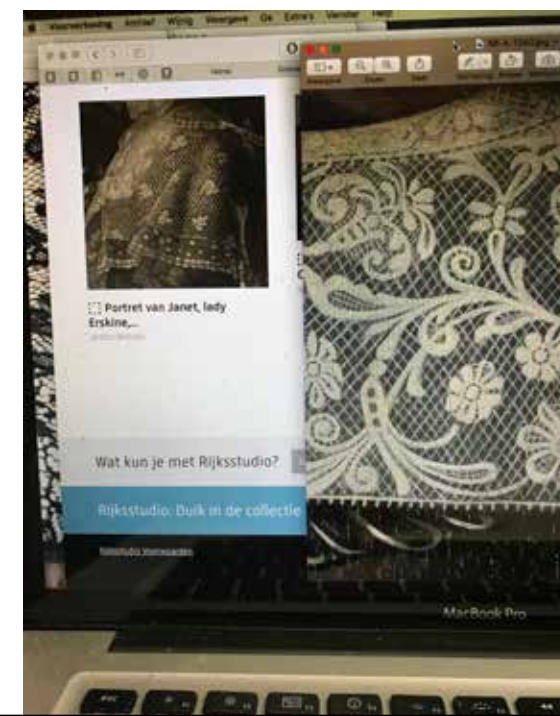
Het vossenbontje is een kleurrijk geheel. Ik vergeet dat het een vos is en kijk alleen maar naar de vlakken kleur. De rood en gelen meng ik op het doek in verschillende oranje. Ik gebruik eveneens de bruin-roze en gebrande omber. Met de grote grove varkensharen kwast schilder ik de kleurvlakken en de grote haarlijnen. De waaierkwast gebruik ik voor de subtielere haarlijntjes.

3

Rijksstudio

Op de website Rijksstudio, www.rijksmuseum.nl/nl/rijksstudio, zijn duizenden afbeeldingen van de collectie van het Rijksmuseum te zien. Met een detail functie is het mogelijk een zeer vergrote uitsnede van een afbeelding te bekijken en te bewaren in je eigen verzameling (wel eerst inloggen). Tevens zijn de meeste afbeeldingen rechtstreeks in hoge resolutie te downloaden en door iedereen gratis en naar eigen inzicht te verwerken. Voor het kant idee heb ik bij de stoffencollecties van anderen rondgekeken.

4

Kant

Met sansodor (een geurarm medium voor olieverf) verdund wit teken ik het kantpatroon op de huid. Onderweg besluit ik een meer open geweven patroon te schetsen, omdat ik de vakjes van het kant nog wil gebruiken voor de huid. Nadat het kantpatroon gedroogd is, schilder ik gebrande omber, gemengd met wit en een klodder oleopasto (een medium dat ook voor volume zorgt) erbij over het geschetste patroon. En breng als finishing touch enige accenten iridiserend wit aan.

5

Huid

In de kantvakjes benadruk ik de kleur van de huid. Met een lichtere huidskleur (klein beetje geel en rood en veel wit) schilder ik het licht op de huid. Waar ik schaduw zie doe ik hetzelfde met de kleur blauw. Kijk vooral tussendoor steeds op afstand naar het resultaat. Er is niet een strakke scheidingslijn tussen de huid en het bont. De huidvlakjes lopen soms, al dan niet suggestief door, in of achter het bont.

MATERIALEN:

- Old Holland - Cadmium geel middel
- Napels geel donker extra
- Schevenings rood licht
- Italiaanse bruin-rose lak
- Gebrande sienna
- Gebrande omber; Winsor&Newton - Gebrande omber stick
- French ultramarijn
- Flake white hue
- Iridescent white
- Medium - W&N Oleopasto
- Sansodor

Ella Looise, **Bont en Kant, een stilleven**, 2018,
Olieverf op doek, 80 x 80 cm.

Jaarabonnement Atelier

KUNST KIJKEN & KUNST MAKEN

Boordevol tips om de mooiste kunst te maken
Inspirerende verhalen over kunst en kunstenaars
Praktische informatie over verf en alle materialen
Een selectie van goede exposities

6x Atelier
+ welkomstcadeau
naar keus
€ 37,50

6 x Atelier
20 % korting
€ 30,-

*Neem of geef
een jaarabonnement*

6 x Atelier met 20 % korting € 30,-

6 x Atelier met welkomstcadeau € 37,50

Kies uit de volgende vier cadeau's

- Talens Ecoline Brush Pen Set - 10 Brush pens met vloeibare waterverf (twv 17,50)
- Bruynzeel Design - 12 pastelpotloden in luxe bewaardoos (twv 20,99)
- Ontdek jouw kunststreken - Een kunst-doe-boek voor kids v.a. 7 jaar (twv 14,95)
- Set van 6 penselen - geschikt voor iedere techniek (twv 25,-)

Ga naar www.ateliermagazine.nl of bel 072 511 75 06 (ma t/m vr 9.00 - 15.00 uur)

Deze aanbieding is geldig t/m 30 april 2018 en zolang de voorraad strekt. De actieprijs van € 37,50 is exclusief € 2,30 verzendkosten voor het welkomstcadeau. Cadeau-abonnementen lopen automatisch af. Jaarabonnementen lopen tot wederopzegging. Kijk voor meer informatie en de voorwaarden op www.ateliermagazine.nl

KUNSTBEURS HEEMSTEDE

16 • 17 • 18 MAART 2018

entree €3,-
gratis tot 18 jaar

**Sportparklaan 16
Heemstede**

www.kunstbeursheemstede.nl

Marie-Louise Osté observeert de wereld als kunstenaar, schrijver en docent. Meestal verbaast ze zich. Over de medemens - maar ook over zichzelf.

Geen haar op mijn hoofd dat ik iets van hem koop.' Aan het woord is een mevrouw op een kunstbeurs en ze spreekt over een mannelijke kunstenaar wiens naam ik maar niet noem aangezien ik nu even niet aan wederhoor doe.
'Een seksist is het', vervolgt ze. 'Hij is charmant, arrogant en een ramp voor vrouwen; zijn cursisten zijn bang van hem en zijn modellen beweren dat hij aan ze zit.' Ze buigt zich naar me toe: 'Er gaan geruchten dat zijn exen samenspannen om een leuk *metoo-schandaaltje* te organiseren.'

Ze trekt een gezicht alsof ze alle kunstenaars die ooit scheve schaatsen reden van hun sokkel wil meppen. De vermaledijde kunstenaar schijnt ook nog onweerstaanbaar te zijn, zodat elke vrouw aan wie hij aandacht besteedt allereerst geleid is. Ik begin een debat over de 'beeldenstorm'. Moeten alle grote helden van hun voetstuk af nu we vinden dat we de groten der aarde alleen kunnen eren als zij door de morele beugel kunnen? Het is een gevaarlijk dispuut, alleen al de vraag opwerpen zorgt voor hoge stemmen en bulderende argumenten. Maar het is interessant.

We willen Kevin Spacey eigenlijk helemaal niet missen van het scherm, maar hij is natuurlijk abject. We willen ontroerd worden door de werken van Rodin, terwijl we weten dat veel gemaakt is op conto van zijn minnares Camille Claudel wier leven zo tragisch eindigde. En ik ben ervan overtuigd dat, mocht Picasso opstaan uit zijn graf er onmiddellijk weer vrouwen zullen vallen voor zijn kennelijk zo onweerstaanbare charisma, terwijl de wijze waarop hij de dames voor elkaar heeft ingewisseld ronduit wreed te noemen was. En moest die buste nu echt weg uit het Mauritshuis? Je hoeft niet lang te praten om aan te tonen dat prestatiewaardering en moraal niet samengaan. Ergo: ik pleit voor behoud van sokkels der slechteriken.

Sokkels der slechteriken

Geheel toevallig maakte ik onlangs een wandeling met de titel *Het Gerrit Achterbergpad*. Dat is een route van Wijk bij Duurstede naar Doorn uit de beroemde serie 'klompenpaden', bedoeld om onderweg met toeristische bordjes het leven en het werk van de grote dichter te bespreken. Ik houd van poëzie en Achterberg heeft me altijd geïntrigeerd. Voilà, daar ging ik, op weg naar de donkere zinnen van een donkere man, een man die zijn hospita vermoordde en haar dochter verkrachtte. Zou er iemand zijn die nu de Gerrit Achterbergbordjes met poëzie zouden willen weghalen?

Ik passeer de boerderij waar hij opgroeide. En lees dat 'godsdienst er zwaar tegen de hanebalken hing'. Ik zie de velden en de verten, waar volgens Achterberg 'bij elke zon een maan stelt, bij elke vrouw een man die haar vergeet.'

Het zijn fraaie 'plakkaten', de poëziebordjes, een cadeautje voor de wandelaar, mooi vormgegeven in geel met wit, met een logo van 'de klompenpaden'. De bedenkers: Stichting Landschapsbeheer Gelderland en Landschap Erfgoed Utrecht. Dank voor deze ode aan de dode dichter! Aan het einde van de middag heb ik, met gezelschap, door modderig grasland geploeterd en tal van inspirerende gedichten gelezen. Mijn gezelschap echter had geen idee van de brute daden van de grote en gestoorde Achterberg. Ze was geschokt. Maar het pad hernoemen tot *Klompenpad van Doorn naar Wijk*?

Onze conclusie: een kort biografietje had er wel bij gemogen. Laten we de sokkels der groten in kunst en poëzie behouden en zwarte mededelingen dan gewoon op een gesubsidieerd en vormgegeven bord drukken. ☺

MEER WETEN OVER
MARIE-LOUISE OSTÉ?
GA DAN NAAR
WWW.MARIELOUISEOSTE.NL

ATELIERQUIZ

DE PRIJS

Colourstock is sponsor van de Atelier Quiz. De winnaar van deze Atelier Quiz krijgt een Ara-acrylverfset met zes neon-kleuren t.w.v. € 49,50.

Herken je de meester en het meesterwerk? Dan maak je kans op een fantastische prijs!

MEEDOEN

Stuur een mail naar atelier@uitgeverijarti.nl o.v.v. 'Atelier Quiz 193'. Vermeld in de mail je voor- en achternaam, adresgegevens, je e-mailadres en uiteraard de oplossing: de naam van de kunstenaar en de titel van het kunstwerk. De winnaar van deze Atelier Quiz wordt in het volgende nummer bekend gemaakt.

WINNAAR VORIGE QUIZ

De goede oplossing van de quiz uit Atelier 192 is *La Tour Eiffel* van Georges Seurat uit 1889.

Hildegard Oet

uit Utrecht

Veel plezier met de prijs!

De hakes van Ron Ranson zijn niet of nauwelijks in Nederland te koop, maar wél in de winkel van Palet!

De hakes, in de maten S, M, L en EL zijn gemaakt van traditioneel geitenhaar.

De prijzen van de Ron Ranson hakes zijn:
S € 13,75 - M € 14,75 - L € 15,95 - EL € 17,50

Totaalprijs voor de 4 stuks bedraagt € 61,95
Als abonnee van Palet magazine ontvangt u 10% korting (€ 55,75).
De verzendkosten bedragen € 2,30.
Voor verzending naar het buitenland € 3,50.

Bestellen via de website:
www.paletmagazine.nl
of bel 072-5117506

Atelier en route

Atelier is altijd onderweg. In binnen- en buitenland. En route verzamelen wij speciaal voor onze lezers de interessantste tentoonstellingen en activiteiten. Vergeet ook niet regelmatig www.ateliermagazine.nl te checken voor actuele tentoonstellingen en nieuwtjes!

T/M 10 JUNI 2018

GIORGIO MORANDI EN BOLOGNA
MUSEUM BELVÉDÈRE HEERENVEEN

De Italiaan Giorgio Morandi (1890-1964) is dé grootmeester van het twintigste eeuwse stillevens. Met zijn subtiel geschilderde vazen, potjes en flessen maakte hij furore, ondanks die schijnbaar eenvoudige thematiek. De tijdloosheid en verstillung in Morandi's schilderijen spreken heel veel mensen, waaronder veel collega-kunstenaars aan. Dagen kon hij bezig zijn met het verplaatsen van de voorwerpen die hij wilde schilderen. Daarbij onderzocht hij licht, compositie, onderlinge samenhang en de relatie tot de ruimte. Zijn intieme oeuvre is samen te vatten als een zoektocht naar de essentie.

MUSEUM BELVÉDÈRE, ORANJE NASSAULAAN 12, 8448 MT ORANJEWOUD.
DI T/M ZO 11.00 - 17.00 | WWW.MUSEUMBELVEDERE.NL

Giorgio Morandi, Natura morta, 1951, olieverf op doek, 36 x 40 cm. Museo Morandi, Bologna

T/M 21 MEI 2018

BABEL | OUDE MEESTERS TERUG UIT JAPAN
MUSEUM BOIJMANS VAN BEUNINGEN ROTTERDAM

Een uniek overzicht van de kunst uit de Lage Landen van de vijftiende en zestiende eeuw, beginnend bij Dieric Bouts en Jeroen Bosch en eindigend bij Pieter Bruegel. Bijzonder is de spectaculaire ontwikkeling die de kunst hier in deze eeuw doormaakt; van kunst in het teken van religie naar kunst met thema's als landschappen, portretten en stillevens. De expositie met De Toren van Babel en 90 andere topstukken uit de museumcollectie waren allemaal onlangs te zien in Japan. En de centrale vraag is hoe de Japanners naar de werken keken.

MUSEUM BOIJMANS VAN BEUNINGEN, MUSEUMPARK 18 - 20, 3015 CX ROTTERDAM
DI T/M ZO 11.00 - 17.00 | WWW.BOIJMANS.NL

Pieter Bruegel, De toren van Babel, circa 1568, Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam. Verworven met de verzameling van D.G. van Beuningen

T/M 3 JUNI 2018

FERNAND LÉGER | SCHOONHEID ALOM
BOZAR/PALEIS VOOR SCHONE KUNSTEN
BRUSSEL

Fernand Léger, Les Loisirs-Hommage à Louis David, 1948 - 1949, olieverf op doek, 154 x 185 cm. Collection Centre Pompidou

Fernand Léger was een gepassioneerde observator van de bruisende 20ste eeuw. Zijn schilderijstijl breekt met de artistieke conventies en probeert de versnippering en het ritme van een almaar sneller wordende samenleving te vatten. Hij schildert stedelijke landschappen vol auto's en machines en verwerkt zijn fascinatie voor architectuur, film, reclame en typografie in zijn werk. Léger werkt zijn hele carrière lang samen met regisseurs, choreografen en componisten om decors en kostuums te ontwerpen. Deze bijzondere tentoonstelling wil je laten kennismaken met elk facet van deze 20e-eeuwse duizendpoot.

BOZAR/PALEIS VOOR SCHONE KUNSTEN, RAVENSTEINSTRAT 23,
1000 BRUSSEL, BELGIË
DI T/M ZO 10.00 - 18.00 , DON 10.00 - 21.00 | WWW.BOZAR.BE

T/M 3 JUNI 2018

MAGISCHE MINIATUREN | EEN KLEURRIJKE BLIK OP DE MIDDELEEUWEN
MUSEUM CATHARIJNECONVENT UTRECHT

Zelden waren zoveel prachtige miniaturen uit de 10e tot de 16e eeuw bijeen te zien. Een wonderlijke wereld die de meeste mensen niet kennen, maar die zeer de moeite waard is. De middeleeuwse miniaturen zijn vol kleur, fantastische wezens, diertjes, figuurtjes en bloemen. Een magisch universum afgebeeld op heel kleine schilderijtjes, illustraties van handgeschreven boeken. Ieder minuscule figuurtje is een portret, ieder landschapje een kijkje in het leven van toen. De kleurrijke en tot in perfectie geschilderde voorstellingen hebben nog steeds de kracht de kijker in vervoering te brengen.

MUSEUM CATHARIJNECONVENT, LANGE NIEUWSTRAAT 38, 3512 PH
UTRECHT
DI T/M VRIJ 10.00 - 17.00, ZAT, ZO EN FEESTDGN 11.00 - 17.00 |
WWW.CATHARIJNECONVENT.NL

Chronique dit Baudouin d'Avesnes, Hainaut, c. 1480-1490, collectie Koninklijke Bibliotheek Den Haag, fotografie Jos Uljee

Jan Egas, **heilig varken**, 1991, olieverf op paneel

T/M 23 APRIL 2018

JAN EGAS | HUMOR EN VERWONDERING STADSMUSEUM HARDERWIJK

Kunstenaar/illustrator Jan Egas maakt schilderijen die verwant zijn aan het surrealisme. Flarden van dromen, herinneringen uit zijn kindertijd en wonderlijke spelingen der natuur roepen een magische wereld op. Verwondering, humor, een liefdevol oog voor detail en groot vakmanschap komen terug in alle facetten van zijn oeuvre. 'Ik wil als een kind naar de dingen kijken, onbevangen, alsof ik ze voor het eerst zie'. De tentoonstelling schetst een beeld van de veelzijdigheid van de creatieve duizendpoot en autodidact Jan Egas, voor wie Jeroen Bosch een groot inspirator is. Hij werkte 5 jaar aan een kopie van Jeroen Bosch' *Tuin der Lusten*, dat op de tentoonstelling is te zien.

STADSMUSEUM HARDERWIJK, DONKERSTRAAT 4, 3841 CC HARDERWIJK

DI T/M ZA 10.00 - 17.00, ZON 12.00 - 17.00 | WWW.STADSMUSEUM-HARDERWIJK.NL

T/M 13 MEI 2018

JAN STEEN VERTELT MAURITSHUIS DEN HAAG

De 17e eeuwse schilder Jan Steen is vooral bekend van zijn vrolijke maar chaotische scènes uit het gewone leven, de 'huishoudens van Jan Steen'. Maar de kunstenaar had ook een andere kant. En hij heeft ook heel andere onderwerpen geschilderd: verhalen uit de bijbel, de klassieke mythologie en de geschiedenis, de zogeheten historiën. In zijn tijd waren die zeer populair, maar later nam de waardering af. De tentoonstelling laat met deze selectie van ongeveer twintig historiestukken zien dat Steen een veelzijdig en ambitieus kunstenaar was met een grote literaire kennis en een scherp oog voor de komische kanten van elk verhaal.

MAURITSHUIS, PLEIN 29, 2511 CS DEN HAAG

MA 13.00 - 18.00, DI, WOE, VRIJ, ZAT, ZON 10.00 - 18.00, DON 10.00 - 20.00 |

WWW.MAURITSHUIS.NL

Jan Steen, 1625/1626 - 1679, **Lot en zijn dochters**, ca. 1665-1667, doek, 86 x 69 cm. Städtische Wessenberg-Galerie, Konstanz

T/M 13 MEI 2018

4 REALISTEN | DE SERENE BLIK MUSEUM MORE | GORSSSEL

Vier realistische Nederlandse schilders met evenveel overeenkomsten als verschillen. Floris Verster, Jan Mankes, Dick Ket en Henk Helmantel werken vanuit dezelfde Hollandse traditie, creëren alle vier een serene, roerloze wereld en hebben elkaar beïnvloed. Toch zijn het vier eenlingen, solisten met een geheel eigen signatuur. Met hun werk nemen zij de kijker mee in een bijna mysterieuze wereld waarin zij het alledaagse uittillen boven de gewone werkelijkheid. Voor het eerst zijn de vier samen te zien in een grote tentoonstelling met ruim 120 stilleven, landschappen en portretten.

MUSEUM MORE, HOOFDSTRAAT 28, 7213 CW GORSSSEL

DI T/M ZON 10.00 - 17.00 | WWW.MUSEUMMORE.NL

Jan Mankes, **Bomenrij**, 1915, Collectie Museum MORE

T/M 27 MEI 2018

OVER VOLKSPRENTEN EN ACTUELE BEELDTAAL MUSEUM 'T OUDE SLOT

Zestien hedendaagse kunstenaars hebben zich laten inspireren door de landelijk befaamde prentcollectie van het museum uit de 17e tot en met begin 20e eeuw. Ze delen de liefde voor oude prenten en de kracht van de beeldtaal en reageren met hun eigen werk. De eerste helft van de expositie duurt tot en met zondag 11 maart en exposeert werk van: Inez Odijk, Vincent Bijleveld, Marjolein Schalk, Jeroen de Leijer, Kees de Kort, Stef Fridael, Margriet Thissen, Sabine de Graaf, Lea Theunissen, Lotte van Lieshout, Stijn Peeters, Jan Dams, Marthe Zink, Stephan de Weert, Merlijne Marell en Nina van de Ven. Vervolgens start woensdag 14 maart het tweede deel met werken van een nieuwe groep kunstenaars.

MUSEUM 'T OUDE SLOT, HEMELRIJKEN 6, 5502 HM VELDHOVEN

WO T/M ZO 13.00 - 17.00 | WWW.MUSEUMOUDESLOT.NL

Volksprent uitsnede. Geschiedenis van Tom Pouce

4 MAART T/M 28 OKT 2018

WERKEN AAN SCHEVENINGEN, 1920 - 1930 | JAN GIESEN PANORAMA MESDAG DEN HAAG

Doorleefde visserskopen, arbeiders aan het werk of een zonsondergang in de duinen; Jan Giesen (1900 - 1983) vond volop inspiratie in Scheveningen. Tussen 1920 en 1930 werkte hij vooral hier en in het nabijgelegen Kijkduin. Panorama Mesdag zoomt voor het eerst in op deze tien jaar van zijn leven. De Haagse kunstenaar liet een veelzijdig oeuvre na: tekeningen, schilderijen en veel technisch prachtig uitgevoerde houtsneden. Giessen wilde met zijn grafische werk kunst en schoonheid voor een bredere groep bereikbaar maken. De tentoonstelling is voor het museum de start van 'Feest aan Zee, 200 jaar badplaats Den Haag -Scheveningen'.

PANORAMA MESDAG, ZEESTRAAT 65, 2518 AA DEN HAAG

MA T/M ZA 10.00 - 17.00, ZON- EN FEESTDGN 11.00 -17.00 |

WWW.PANORAMA-MESDAG.NL

Jan Giesen, **Vissersvrouwen**, Scheveningen, 1929, kleurenhoutsnede, particuliere collectie

Pierre-Auguste Renoir, **Jonge vrouw met roos (Jeune fille à la rose)**, 1907, olieverf op doek, 42 x 37,5 cm, Van Vliissingen Art Foundation

T/M 6 MEI 2018

IMPRESSIONISM & BEYOND | A WONDERFUL JOURNEY SINGER LAREN

Vijfenveertig jaar hebben ze hartstochtelijk kunst verzameld, het echtpaar Fentener van Vlissingen. Monet, Manet, Renoir, Gauguin, Picasso, Van Dongen en andere impressionistische, post-impressionistische en expressivistische schilderijen en werken op papier. Voor het eerst is nu een grote nieuwe selectie uit de verzameling te zien. Met als extraatje de nieuw ontdekte tekening van Vincent van Gogh in de collectie, *De heuvel van Montmartre met steengroeve* uit 1886. Een tentoonstelling waar het plezier van het verzamelen vanaf straalt.

SINGER LAREN, OUDE DRIFT 1, 1251 BS LAREN

DI T/M ZO 11.00 - 17.00 | WWW.SINGERLAREN.NL

17 MAART T/M 15 JULI 2018

PRIMAVERA! | NEDERLANDSE KUNSTENAARS IN ITALIË STADSMUSEUM WOERDEN

Italië vormt al eeuwenlang een belangrijke bron van inspiratie voor kunstenaars. Zowel de schoonheid van het landschap en de steden als de resten van de klassieke oudheid en de renaissancekunst van Raphaël en Leonardo Da Vinci hebben enorme aantrekkingskracht. Ook Nederlandse kunstenaars trokken naar Zuid Europa, van Herman van Swanevelt in de vroege 17e, Isaac Israëls in de 19e en Leo Gestel in de 20ste eeuw. En met hen vele anderen. Op deze tentoonstelling is te zien wat ze, geïnspireerd door het land maakten; hoe ze allemaal hun eigen accenten leggen en andere aspecten van het land laten zien.

STADSMUSEUM WOERDEN, KERKPLEIN 6, 3441 BG WOERDEN

DI T/M ZAT 10.00 - 17.00, ZON EN FEESTDGN 13.00 - 17.00 |

WWW.STADSMUSEUMWOERDEN.NL

Leo Gestel, **Groep huizen (Positano)**, 1924, part coll

T/M 21 MEI 2018

UWE POTH | LAND IN ZICHT MUSEUM HET VALKHOF NIJMEGEN

De Duitse kunstenaar Uwe Poth maakt in zijn werk zichtbaar wat verborgen is. Steeds is er iets nieuws te ontdekken door de fascinerende gelaagdheid van zijn schilderijen. Vaak grijpt de kunstenaar terug op de geschiedenis, op kunstenaars en kunstwerken uit het verleden. Het werk is mede daardoor indrukwekkend, vol verhalen uit het verleden, mythologische verwijzingen, portretten en stadsbeelden. Poth heeft al sinds eind jaren zeventig zijn atelier in Nijmegen. Dit is zijn eerste grote solotentoonstelling die in Nederland te zien is.

MUSEUM HET VALKHOF, KELFKENSBOS 59, 6511 TB NIJMEGEN

DI T/M ZO 11.00 - 17.00 | WWW.MUSEUMHETVALKHOF.NL

Uwe Poth, **Arnolfini**, 2000, olieverf op doek, 200 x 130 cm.

T/M 15 APRIL 2018

WALASSE TING | THE AMSTERDAM YEARS MUSEUM JAN VAN DER TOGT AMSTELVEEN

Felle tropische kleuren en Chinese symboliek kenmerken het zeer populaire werk van de Chinees-Amerikaanse Walasse Ting. Ting verliet China in 1946 en vertrok in 1953 naar Parijs, waar hij Karel Appel ontmoette en beïnvloed werd door COBRA. Vanaf 1989 woonde hij afwisselend in New York en in Amsterdam, waar hij samen met Appel een atelier had. De tentoonstelling focust zich op die jaren. Het is voor het eerst dat Tings werk uit deze periode in zo'n grote omvang wordt getoond. Met zo'n 80 originele werken uit diverse particuliere collecties geeft de tentoonstelling een mooi beeld van de 'Amsterdamse' periode van deze kleurrijke en flamboyante kunstenaar

MUSEUM JAN VAN DER TOGT,

DORPSSTRAAT 50, 1182 JE

AMSTELVEEN

DI T/M ZO 11.00 - 17.00 |

WWW.JVDTOGT.NL

Walasse Ting, **Untitled**, 1987, 177 x 97 cm, acryl op rijstpapier

T/M 20 MEI 2018

LAGE LANDEN | SCHATTEN UIT HET RIJKS STEDELIJK MUSEUM ZUTPHEN

Een ambitieuze reeks tentoonstellingen met schatten uit het Rijksmuseum reist tussen 2018 en 2025 langs vijf stadsmusea - het Stedelijk Museum Zutphen, het Westfries Museum in Hoorn, het Markiezenhof in Bergen op Zoom, Gemeentemuseum het Hannemahuis in Harlingen en het Museum Gouda. Met verborgen parels uit de collectie van Rijksmuseum. De identiteit van Nederland vormt de rode draad van deze tentoonstelling-sreeks, aan de hand van de vier elementen - aarde, water, lucht en vuur. Lage Landen is de eerste tentoonstelling uit de reeks en heeft als thema aarde. Met meesters uit de 17e tot en met de 19e eeuw zoals Jozef Israëls, Anton Mauve, Willem Maris en Jacob van Ruisdael.

STEDELIJK MUSEUM ZUTPHEN, 'S

GRAVENHOF 4, 7201 DN ZUTPHEN

DI T/M ZO 11.00 - 17.00 | [WWW.MUSEAZUTPHEN.NL/STEDELIJK-](http://WWW.MUSEAZUTPHEN.NL/STEDELIJK-MUSEUM-ZUTPHEN)

[MUSEUM-ZUTPHEN](http://WWW.MUSEAZUTPHEN.NL/STEDELIJK-MUSEUM-ZUTPHEN)

Anton Mauve, **Paarden bij een hek**, 1878, 42,8 x 25,3 cm, olieverf op doek, collectie Rijksmuseum

Instructief

Bretonse Visser

Bij aquarelleren kunnen de grotendeels transparante pigmenten met water worden verdund en je kunt verschillende laagjes verf over elkaar heen aanbrengen. Omdat ze transparant zijn, krijg je bijzonder rijke en heldere kleureffecten. Hoewel er wel witte en zwarte aquarelverf in de handel is, zal een echte aquarellist die niet gebruiken. Witte kleuren worden uitgespaard zodat het wit van het papier zichtbaar blijft en heel donkere kleuren worden gemengd. Je kunt op een vochtige ondergrond werken (de kleuren vloeien uit) of op droog papier. Wanneer je laag over laag werkt, moet je er goed op letten dat de eerste laag droog is voordat je de volgende aanbrengt. Anders gaan de kleuren zich mengen en dat is lang niet altijd de bedoeling.

INSTRUCTIEF

1

Tekening

Maak eerst een goed lijkende tekening en geef direct aan waar de donkere vlakken moeten komen. Wees niet te gauw tevreden!

2

Sienna

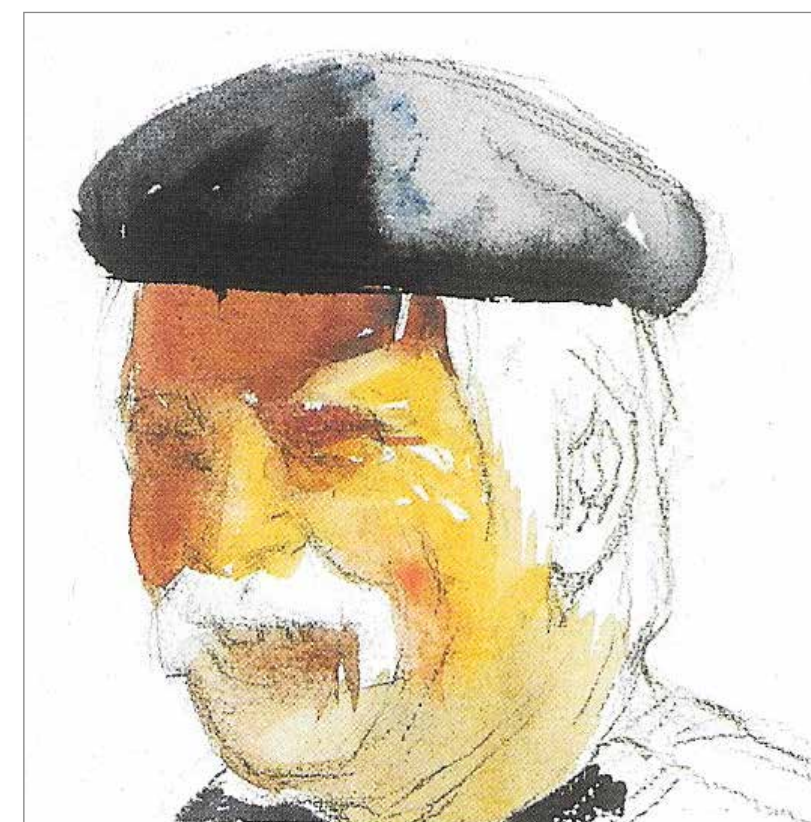
Gebruik sienna op droog papier voor de donkere gedeeltes van het gezicht. Daarna laten drogen.

3

Glanspuntjes

Schilder met geeloranje de lichte delen van de bovenkant van het gezicht. Laat wat stukjes wit open om de glanspuntjes aan te geven. Laat goed drogen en schilder daarna de baret. Geef de onderkant van het gezicht aan met een sterk verdunde bruinig-groene kleur (baardstoppels). Spaar de snor uit.

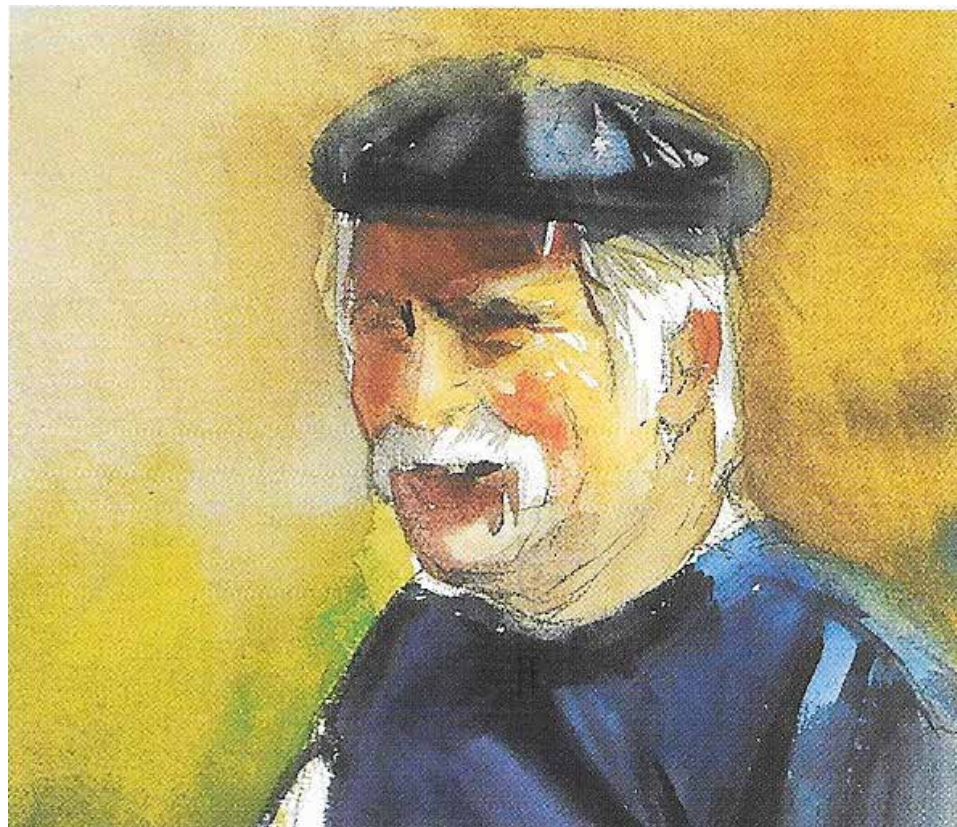

4

Wassing

Breng een tweede laagje kleur aan op de donkerste gedeelten en grijs (met een tipje groen) op de snor en het haar. Laat daarbij wat witte stukken open. Maak de ondergrond vochtig en breng een wassing aan van paars- en okertinten; niet teveel verf gebruiken.

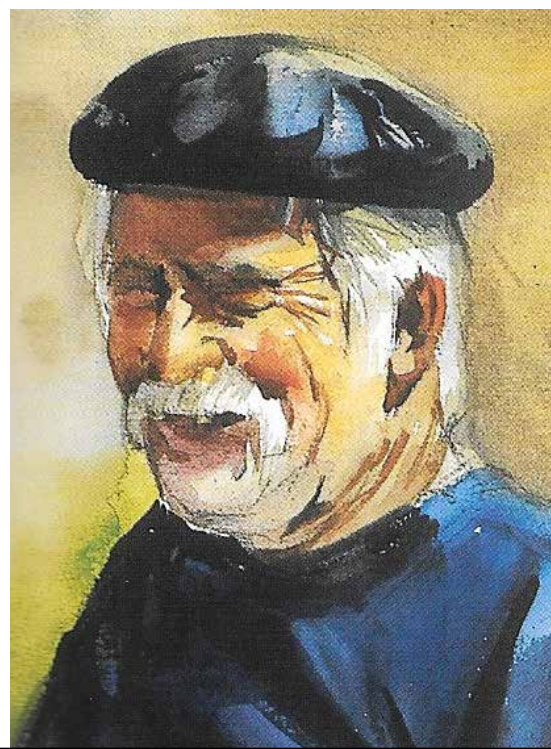
5

6

Trui

Schilder de rimpels op het gezicht. Zorg ervoor dat de witte stukjes wit blijven. Schilder de trui in laagjes, beginnend met de lichtste kleur blauw.

MATERIALEN:

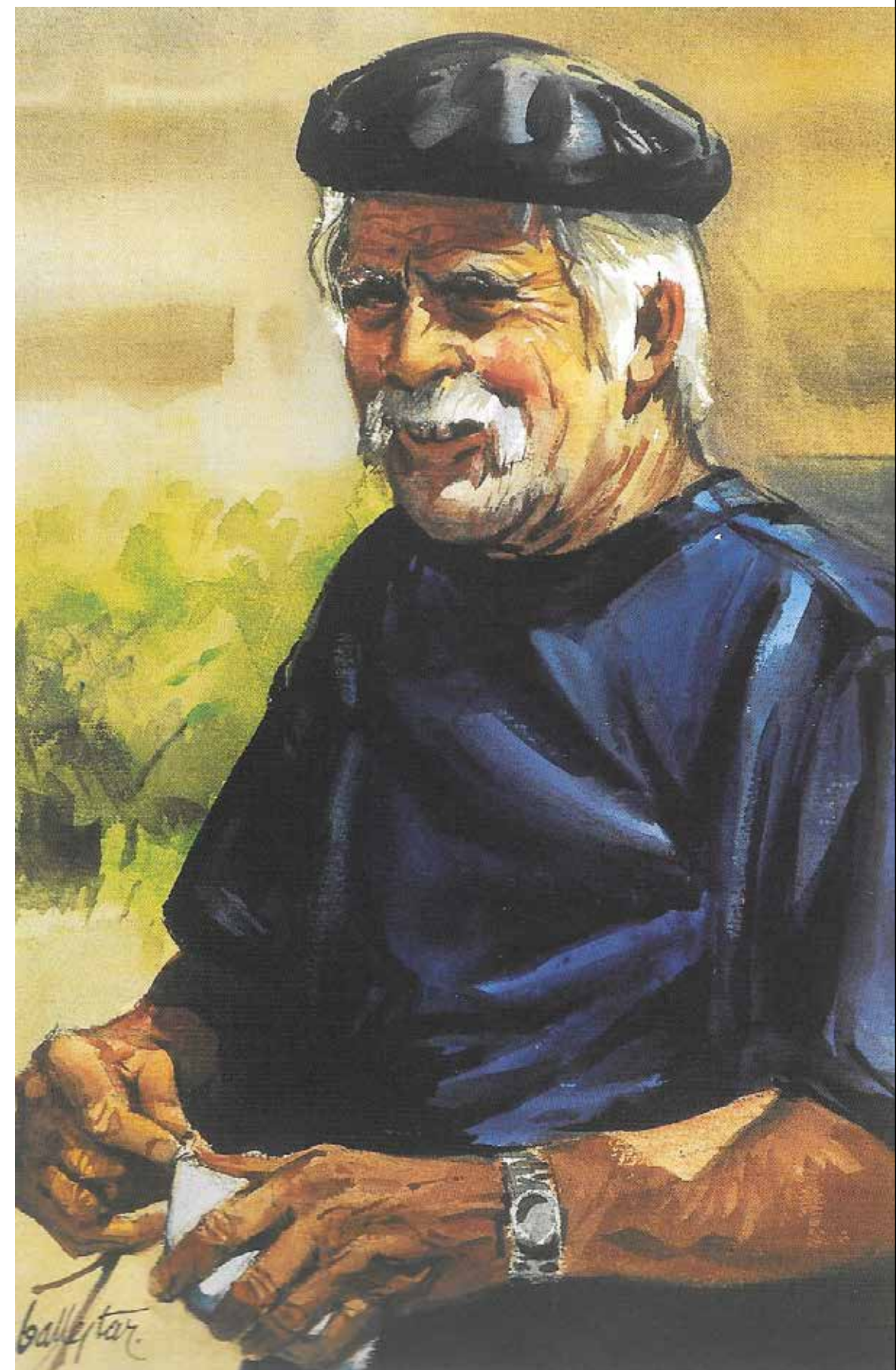
- Palet
- Aquarelverf
- 2B potlood
- Ronde aquarelpenselen
- Brede zachte kwast
- Middelfijn aquarelpapier
- Keukenpapier
- Een bakje met schoon water

7

Details

Breng een dunne wassing met sterk verdunde sienna aan op handen en armen. Dan, zodra het gedroogd is, wat minder verdunde wassingen met dezelfde kleur. Schilder het horloge en andere details (rimpels op de handen) met een fijn penseel.

Dit artikel is eerder verschenen in Kunstpalet nummer 6 als 'De visser'

ATELIER-LEZER
FREA MAY

'....een verlangen naar troost en schoonheid.'

*Naam: Frea May
Plaats: Breezand
Leeftijd: 68 jaar*

TEKST: HEIN DIK BEELD: AUKE HAMERS

In deze rubriek laten we lezers en lezeressen van Atelier aan het woord over schilderen, creativiteit en inspiratie.

'Ik heb een heerlijk leven, want schilderen is wat ik het liefste doe. Het liefst was ik naar de academie gegaan, maar dat zat er niet in. Als jonge vrouw vond ik werk in een reclamestudio, maar mijn hart trok naar schilderen.

M'n start was bijzonder. Mijn vader was een kleine aannemer en zondagsschilder. In de jaren '70 had hij centjes opzij gelegd om een schilderkist en een tafelezel voor me te kopen. Het grappige is dat mijn schoonmoeder op vrijwel hetzelfde moment met precies hetzelfde cadeau kwam aanzetten. Dat was het begin. Ik ben les gaan nemen en kwam de goede mensen tegen.

Ik schep vanuit een verlangen naar troost en schoonheid. Mijn verbeeldingskracht helpt daarbij. Ik ga uit van de werkelijkheid, maar als ik schilder wordt het mijn werkelijkheid. Ik streef naar harmonie, naar evenwicht. Of er een God bestaat weet ik niet, maar ik geloof in het bovennatuurlijke. Kijk maar naar de schoonheid om ons heen.

Ik heb trouwens geen uithangbord 'spirituele vrouw'. Ik ben een nuchtere Westfriesse, aards. Maar mijn hang naar harmonie en geborgenheid is de achtergrond van mijn creatieve speurtocht. Daarbij vereenvoudig ik, ik laat de werkelijkheid los om dichter bij de essentie te komen.

Les heb ik o.a. gehad van Erna van Mondfrans en Dinie Boogaart. In mijn beginjaren was ik ook secretaresse van een door Atelier opgerichte stichting die schilderlessen en excursies organiseerde.

Ik werk graag buiten. Landschap inspireert me. Meestal begin ik met een serie korte schetsjes, tekeningetjes van tien minuten. Daarna volgt een onderschildering in acryl. Vervolgens werk ik – nog steeds op dezelfde plek – verder in olieverf. In mijn atelier voltooi ik mijn schilderijen. Vaak werk ik een jaar aan een werk; kijken, wegzetten, een detail weghalen, iets toevoegen.

Bloemen heb ik veel geschilderd. Daarbij is de kunst van het weglaten belangrijk. Eén bloem kan mooier zijn dan een hele bos. Ook kleuren vereenvoudig ik. Behalve bloemstillevens doe ik veel andere onderwerpen, zoals de bollenvelden hier, maar ook mijn kinderen en kleinkinderen, of naakt. De lijn van een lichaam kan mooi zijn. Het lijf is ook een landschap. Op het ogenblik ben ik erg geïnteresseerd in water en havens. Behalve in olieverf werk ik ook in pastel.

We wonen aan de rand van het dorp met achter ons huis een schuur. Een vriend heeft ons geholpen die tot atelier te verbouwen. Er is een fantastische ruimte gecreëerd door er een verdieping op te zetten, een groot vertrek met gebroken kap en ramen op het noorden. Het atelier is me dierbaar. Een nest is het.

Verschillende keren heb ik schilderijen gemaakt voor mensen die een dierbare hadden verloren en een aandenken aan hun geliefde wilden.

Schilderen stijgt voor mij uit boven het logische, begrijpelijke en direct waarneembare. Het is voor mij een manier om achter de werkelijkheid te kijken.'🌀

3500 JAAR KLEDING IN EEN VERBORGEN MUSEUM

Een van de grootste verzamelingen ter wereld van historische kleding en stoffen is te vinden in Antwerpen. Het bedrijf Katoen Natie is gespecialiseerd in hoogtechnologische logistiek en semi-industriële bedrijvigheden. Maar via het hoofdgebouw is een museum te bereiken met een indrukwekkende archeologische textielverzameling, verdeeld over zes zalen. Enkele van deze verborgen schatten zullen we hier toelichten.

TEKST: PIETER KEUNE

EERSTE WEEFSELS

De prehistorische jager hulde zich in dierenvellen. Pas veel later ontdekten de eerste boeren dat uit verschillende stengels en bladeren vezels te winnen waren. Aanvankelijk werden de vezels aan elkaar geknoopt of in elkaar gedraaid door overlappende vezels op de dij te rollen. Maar onafhankelijk van elkaar werd in verschillende culturen ontdekt dat men met twee loodrecht kruisende draden, ketting- en inslagdraden, een weefsel kon maken dat geschikt was voor kleding. Het oudst bekende weefsel dat in klein Azië is gevonden, is van ongeveer 6000 jaar voor Christus. Textiel is kwetsbaar en veel is verloren gegaan. Maar dankzij het droge klimaat in Egypte en Centraal Azië beschikken we over fragmenten van kleding van enkele duizenden jaren oud in redelijk goede staat. Romeinse kleding kennen we voornamelijk door de vondsten in Egypte. Dat staat bekend als 'Koptisch textiel'. Het is verbazingwekkend hoe technisch vernuftig deze weefsels zijn gemaakt.

ROMEINSE TUNICA'S

Een gebruikelijk Romeins kledingstuk is de tunica. Het vroegste type was 'mouwloos'. Dit is een rechthoekig geweven linnen lap die werd samengevouwen en aan de zijkanten dichtgenaaid. Aan weerszijden werden openingen uitgespaard waar de armen doorheen konden worden gestoken. De halsopening werd ingeknipt en omgezoomd. Het weefpatroon was het meest simpele, een 'effen' binding. De inslagdraad gaat afwisselend over en onder een kettingdraad, elke kettingdraad gaat over en onder een inslagdraad. Op de tunica werden versierselen, medaillons en clavi, opgenaaid. Clavi zijn verticale banden die langs de hals lopen en de status van de drager aangeven. Deze versierselen werden meestal geweven met wol, omdat wol veel gemakkelijker valt te verven dan linnen. Latere tunica's werden geweven van wol. Twee lappen die even breed als hoog waren, werden hierbij aan elkaar genaaid. Hierbij konden dan gekleurde banen horizontaal worden ingeweven. Door de lappen een kwart slag te draaien, kon men een kledingstuk met verticale banen maken. De tunica werd nu ook uitgebreid door aan de lap mouwen te weven.

Wollen muts in sprangtechniek, 6de eeuw

Wollen medaillon met het verhaal van Jozef, 7de eeuw. De wol is geverfd met rode Indische lac (de kleurstof uit schellak), gele wouwen en fustichout

Fragment van een zijden kledingstuk geweven in de samiettechniek, 7de eeuw.

Mouwloze linnen tunica met wollen clavi en medaillons, 8ste eeuw

Een paar polychrome wollen Romeinse sokjes in naaldbinding, 3de eeuw

ZIJDEGLANS

Zijde was bij de Romeinen bekend maar kostbaar. In Centraal Azië werd meer zijde gebruikt. Zijde is een fijnere draad dan linnen en wol. Zij leent zich ook goed tot het weven van gladdere kledingstukken. Vanaf de 3de eeuw werd zijde in de 'samiettechniek', een complexe vorm van keperbinding, geweven (zie tekening). Omdat hier de inslagdraad over meerdere kettingdraden ligt, vertoont dit weefsel, vergelijkbaar met het huidige damast, een zekere glans. Een fraaie Tartaarse mantel uit de 13de eeuw is in deze techniek geweven met zijdedraad en rond de zijdedraad gedraaide goudfolie. De zijde is rood geverfd met meekrap. De decoratie bestaat uit draaiende rozetten.

SOKKENTECHNIEK

Romeinen droegen sandalen die op hun plaats werden gehouden door een riempje dat tussen de grote teen en de andere tenen zat. Daar moest je bij het dragen van sokken rekening mee houden. Sokken werden niet gebreid, hoewel dat er op het eerste gezicht wel op lijkt. De techniek van het breien werd pas later door de Arabieren geïntroduceerd. De sokken zijn wel gemaakt met een lussentechniek. Maar in tegenstelling tot breien werden de lussen met een tweede draad met elkaar verbonden. Zo'n sok werd in afzonderlijke onderdelen gemaakt en daarna in elkaar gezet. Eerst werd de grote teen gemaakt, daarna het stuk voor

de andere tenen. Beide delen werden daarop samengevoegd om vervolgens de voet, de hiel en het beengedeelte af te werken.

EGYPTISCH VLECHTWERK

Op het hoofd droeg men mutsen van linnen of van wol. De linnen mutsen waren veel fijner en opener van structuur dan de wollen. De mutsen konden geweven zijn of in de 'sprangtechniek' zijn gemaakt. Dit laatste staat ook bekend als Egyptisch vlechtwerk. De draden werden in twee lagen opgedeeld en met elkaar vervlochten. In het midden werden de draden gefixeerd door beide lagen met een kettingsteek vast te maken en het uiteinde te fixeren (zie tekening). Dan werd de lap in tweeën gevouwen en aan de zijkanten dichtgenaaid. Met een koord dat aan de muts werd vastgemaakt kon het hoofddeksel om het hoofd worden aangetrokken. Het grote voordeel van vlechtwerk boven een weefsel is dat een vlechtwerk veel elastischer is. Het past zich gemakkelijk aan de vorm van het hoofd aan. Deze mutsen lijken sterk op de hoofddeksels die orthodoxe Joodse vrouwen nu nog steeds dragen. ●

Literatuur:

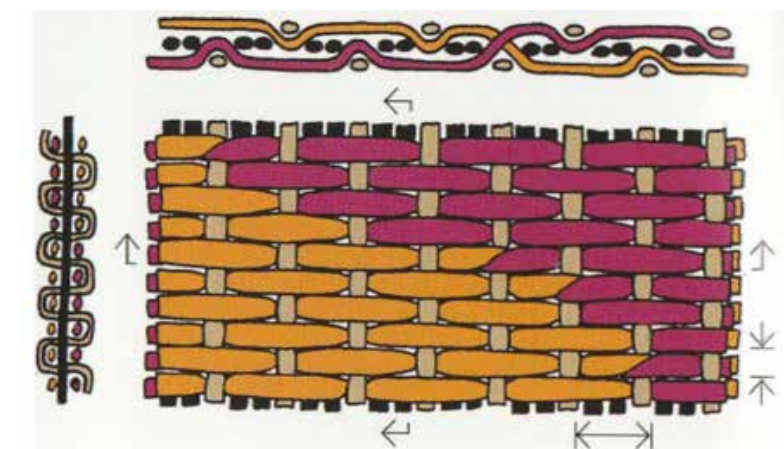
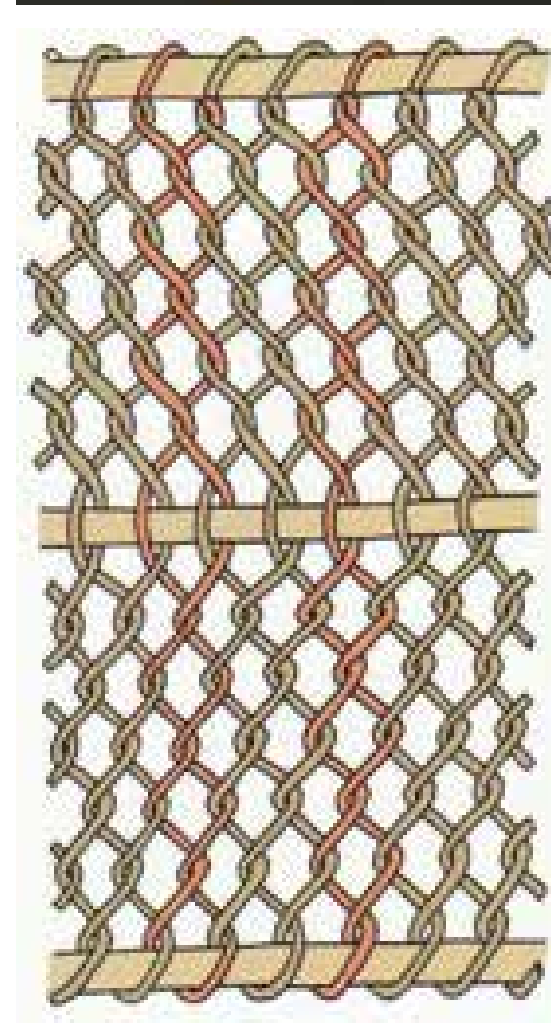
3500 jaar textielkunst, Antoine De Moor e.a., uitgave Lannoo NV Tielt, 2008, ISBN 978-90-209-7086-9

Proceedings of the conferences Antwerp, 2007-2009-2011-2013

Zijden mantel uit Centraal Azië geweven in samiettechniek, 13de eeuw. Zijde in gouddraad, inslagdraad geverfd in meekrap

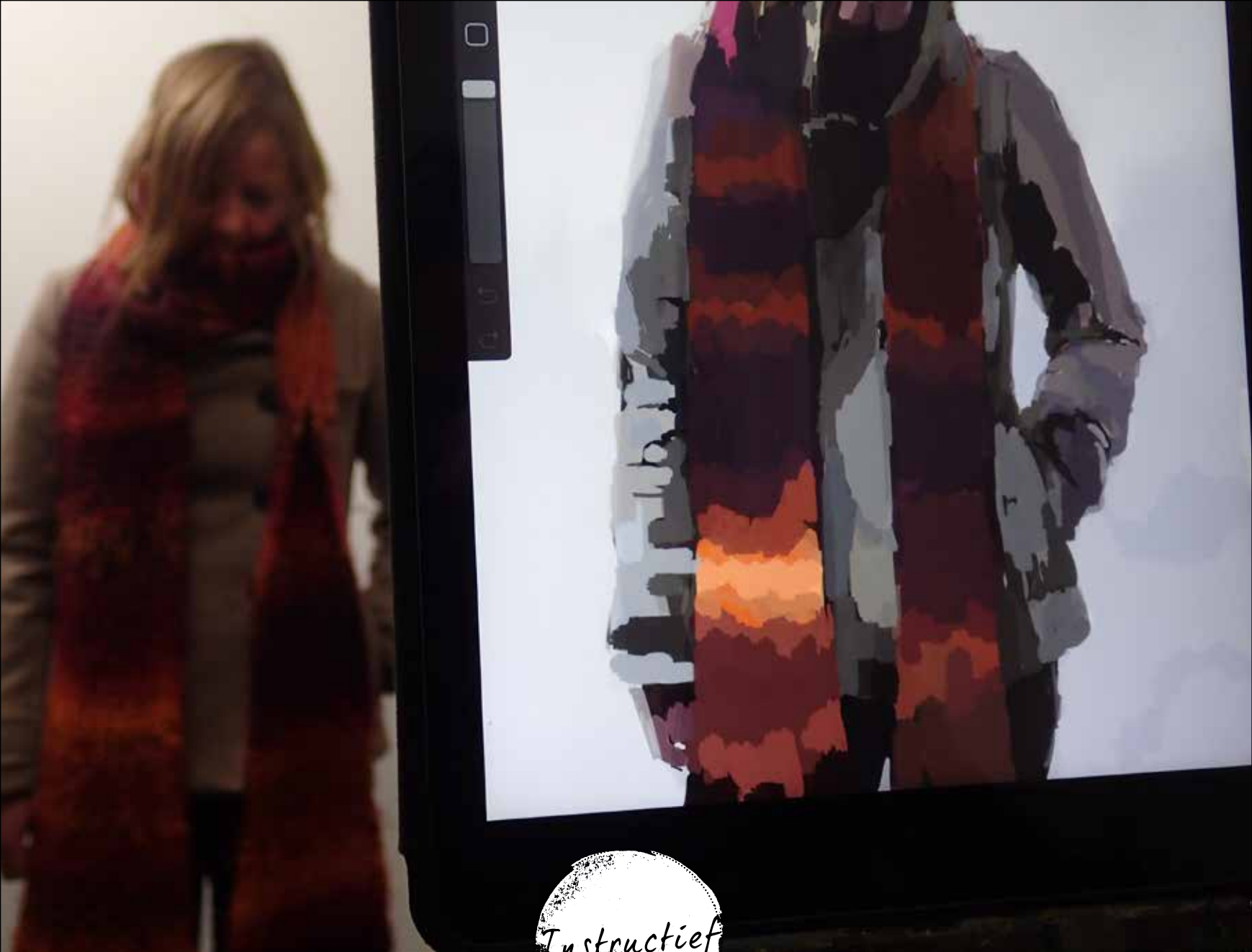

Wollen muts in sprangtechniek, 6de eeuw

Schema van de samiettechniek, Constructie van een samietweefsel

Schema van de samiettechniek, sprangtechniek

Instructief

ATELIER DIGITAAL

Het schilderen van stoffen is door de meest grote kunstenaars apart bestudeerd en is ook nu nog een onderdeel van veel klassieke academies. Stoffen verhullen, kunnen transparant zijn of stug. Aan de vouwen of de plooiwal is heel veel af te lezen. In deze studie gaat het om een stugge jas en een slappere hangende sjaal.

TEKST EN BEELD: ERIC SCHUTTE

1

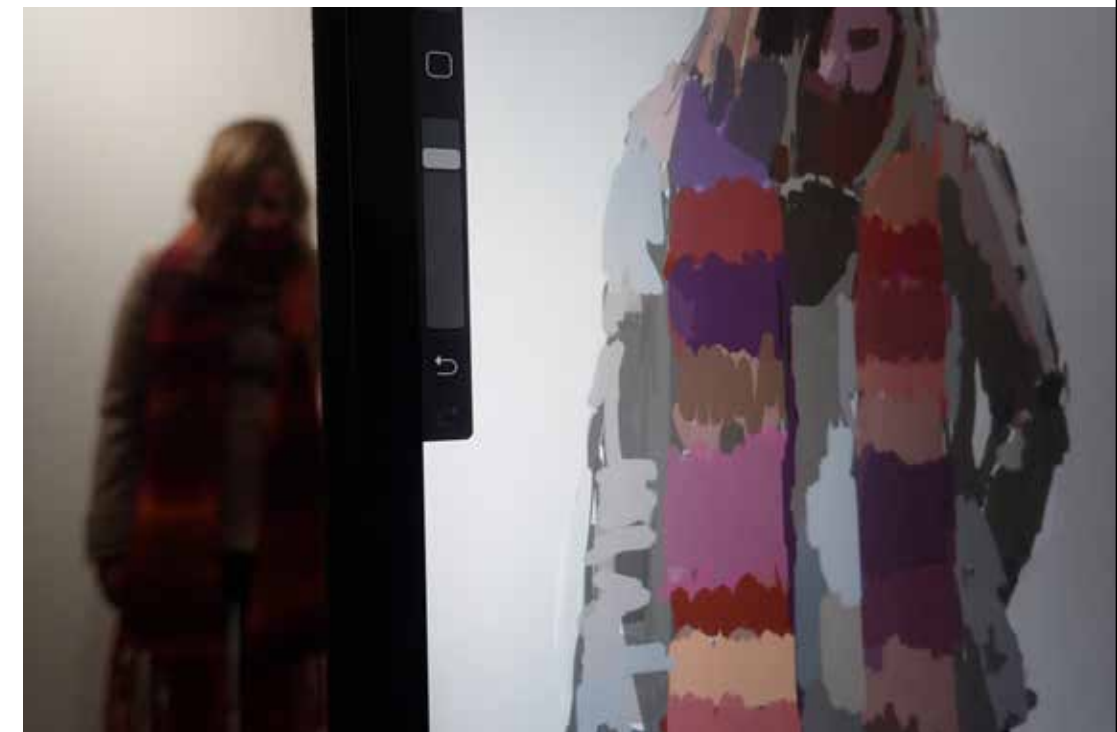
TOONVLAKKEN

In de eerste opzet leg ik de grote lijnen en de toonvlakken vast. Het gaat mij om de kleding, de werking van de stoffen en de kleuren dus daar richt ik mij op. In deze schets staat alles al redelijk op zijn plaats. Ik gebruik hiervoor de 'tool' penseel waarbij ik redelijk licht en doorzichtig werk. Ik kies voor een klein penseel.

2

PENSEELSTREKEN

Als tweede stap zet ik de grote vlakken er in en geef ook de kleur van deze vlakken aan. Ik concentreer me op de vouwen en de werking van de stof. Let op dat ik met de 'penseelstreken' ook de richting van de vouw aangeef. Dit is op de schets onder andere zichtbaar in de mouw links.

3

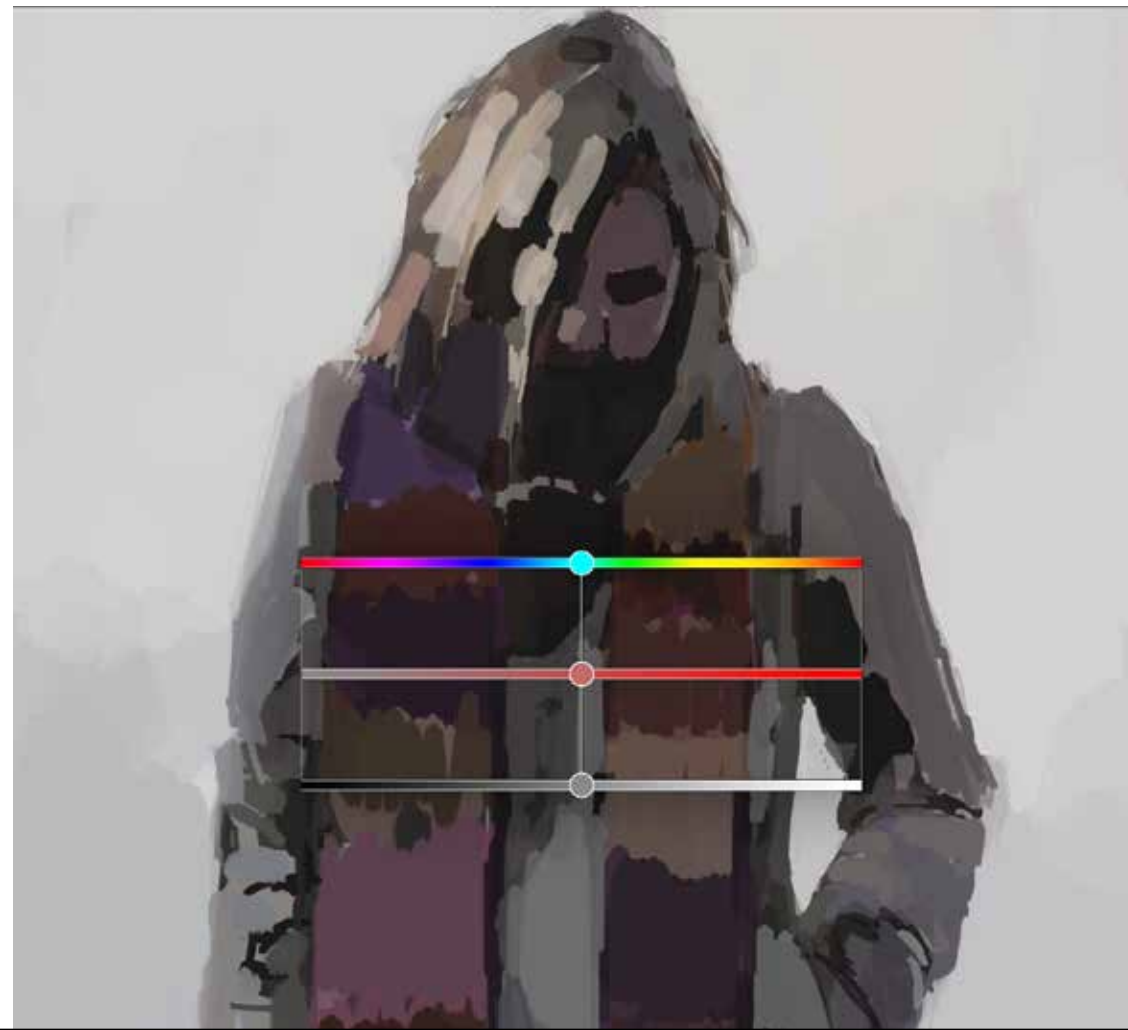
TOONVERLOOP

Ik werk de tekening uit, waarbij ik de vouwen en plooien verdiep door deze op enkele plaatsen donker te maken. Hiernaast geef ik door een toonverloop rondingen aan. Het duidelijkst wordt dit zichtbaar in de mouwen. Ook hou ik natuurlijk de lichtval in de gaten en geef ik met een paar 'toetsen' in het haar de hoge lichten aan.

4

TOVERSTAF

Nadat ik de figuur in grote lijnen heb staan besluit ik dat ik het geheel toch wat licht en vlak vind. Via het icoontje 'toverstaf' open ik 'Heu, Saturation, Brightness'. Ik zet de verzadiging lager (de kleuren worden grijzer) en de 'belichting' donkerder. Hierdoor vergroot ik ook het contrast waardoor het 'model' nog ruimtelijker wordt.

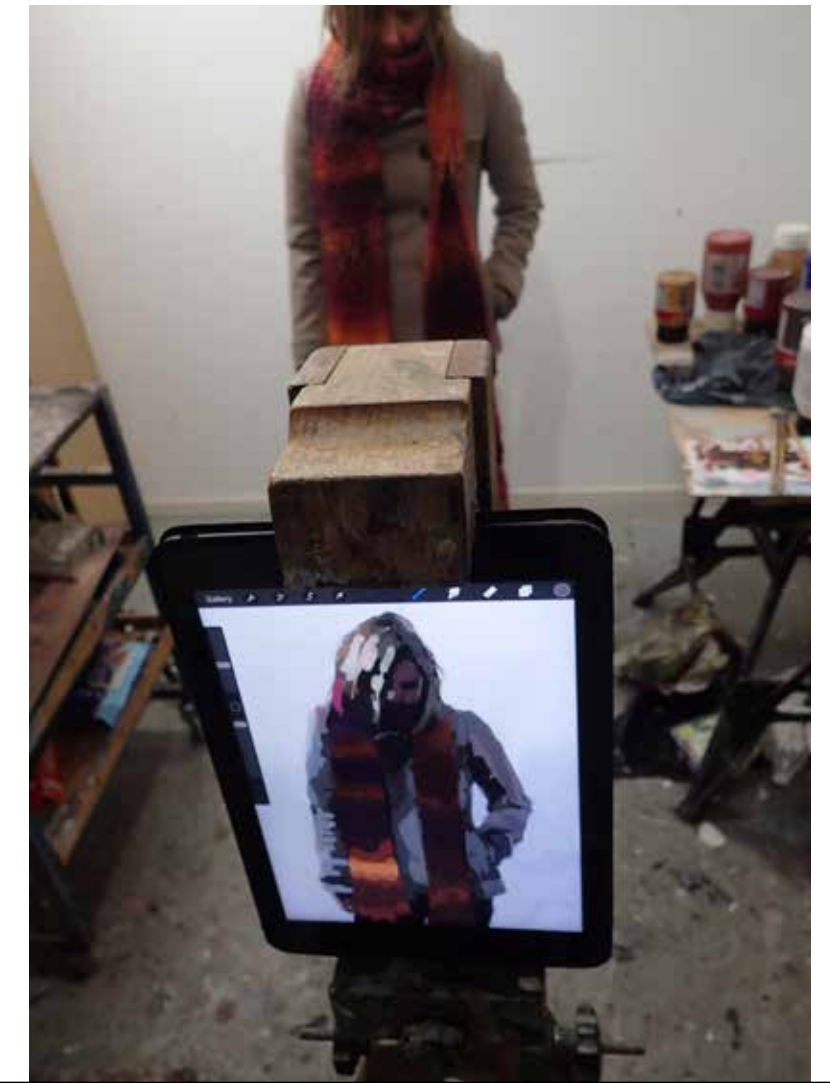

TIP 1

In de details is goed zichtbaar hoe ik de vormen beschrijf en de ruimtelijkheid suggereer. Daar waar de vouwen dieper zijn, is het donkerder. Waarbij de hogere delen lichter zijn aangegeven. Door de grove rondingen in de vouwen wordt zichtbaar dat het om een stugge stof gaat.

TIP 2

Voor een werk als dit klem ik de iPad in mijn veldezel. En werk ik eigenlijk gewoon op de klassieke manier. Het grootste voordeel is dat het werkvlak nu rechtop staat (dus minder vertekening) en dat ik vrijer kan werken vanuit mijn hele arm. 🎨

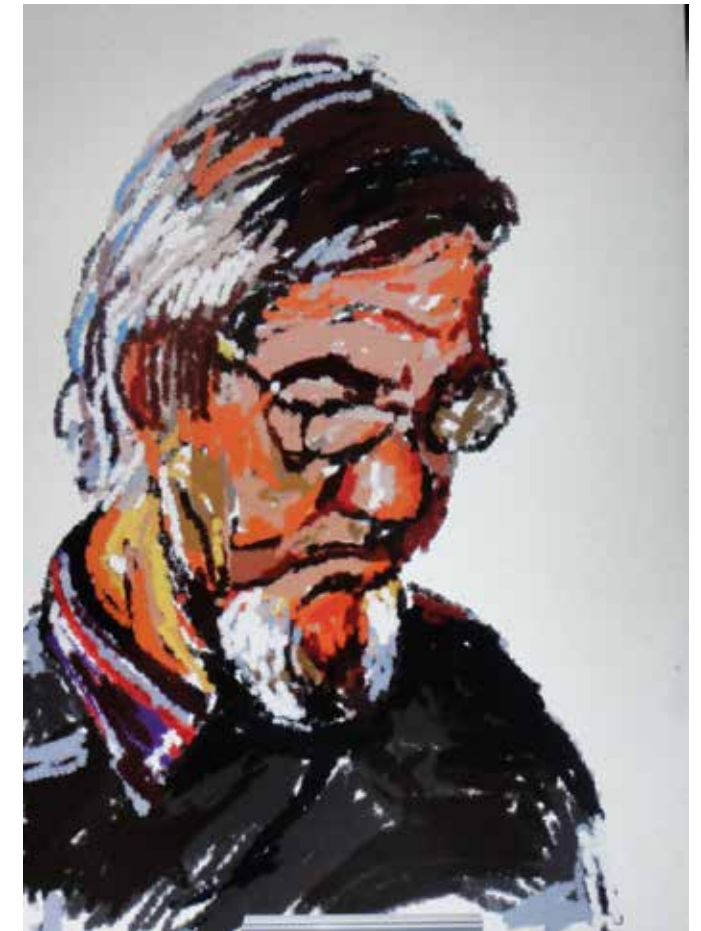
Eric Schutte, **Model 2018**, iPad Air, procreate.

www.ericshutte.nl

Maak je zelf werk op je tablet of iPad? Stuur dan een werkstuk in naar atelier@uitgeverijarti.nl. De mooiste inzendingen worden geplaatst.

Marjolein Tönis, **Dorp**, iPad en sketches

Tineke Smals-Holm, **Life snelportret**, Medio tablet en Paint (met de vinder)

Janny van Velzen, **Zomerboon**, iPad

Hen Roder, **Overeenstemming**, iPad en Procreate

Begin het nieuwe jaar creatief

GRATIS proeflessen

Wilt u zeker weten of deze boeiend opleiding iets voor u is? Volg dan een GRATIS proefles! Tijdens een drie uur durende proefles maakt u kennis met de technieken van het fijnschilderen en schildert u een stilleven welke u na afloop mee naar huis kunt nemen. Tevens krijgt u alle informatie over de academie en de opleiding.

DEVENTER: vr. 26 jan., za. 27 jan., vr. 9 febr., za. 10 febr., vr. 2 mrt., za. 3 mrt..
EMMEN: vr. 2 febr., za. 3 febr., vr. 16 febr., za. 17 febr.
De GRATIS proeflessen zijn van 9.30 - 12.30 uur.
U kunt zich opgeven via mail of via de website.
(De les is gratis, de materiaalkosten zijn 10 euro p.p.)

Volg de Basisopleiding Fijnschilderen

Tijdens de opleiding 'Basis fijnschilderen' met olieverf leert u schildertechnieken in de traditie van de oude meesters en is niet alleen bedoeld voor beginners maar ook voor de meer geofende schilder. Er is veel aandacht voor stofuitdrukking, glaceertechniek, kleurmengingen en diverse penseelvoeringen. De lessen worden klassikaal gegeven in kleine groepen van maximaal 10 personen door vakkundige docenten.

Art Partout
Academie voor Realistische Schilderkunst

Zutphenseweg 55 - Deventer, (dependance) Jules Verneweg 15 - Emmen, Telefoon: 06-53265028

LANDSCHAPPEN - STILLEVEN - DIEREN - PORTRAIT - ZEEGEZICHTEN - BLOEMEN - MINIATUREN - TEKENEN - MAGISCH REALISME - HYPER REALISME

www.fijnschilderen.nl • info@fijnschilderen.nl

CREATIEVE VAKANTIES 2018

Geheel verzorgde workshopvakanties aan zee in Griekenland

Geheel verzorgde workshopvakanties aan zee in Griekenland

Heerlijk beeldhouwen, schilderen, fotograferen of een andere creatieve workshop volgen tijdens een tot in de puntjes verzorgde vakantie-reis naar Griekenland. Dat is het uitgangspunt bij de arrangementen van Miniati Reizen in Kantia op de Peloponnesus.

De workshoparrangementen vinden plaats in de tuin van ons hotel, direct aan het strand. Iedere deelnemer beschikt over een eigen appartement met badkamer en balkon met zeezicht. Het all-in-arrangement omvat naast de workshop en alle maaltijden ook de directe lijnvlucht met Transavia naar Athene en de transfers naar Kantia.

De workshops worden begeleid door enthousiaste, professionele docenten. Naast het programma is er voldoende tijd om te ontspannen op het strand of de omgeving te verkennen.

De maaltijden worden verzorgd door onze professionele catering. Zij serveren heerlijke mediterrane maaltijden met lokale wijnen op het terras aan zee.

Data: 20 mei t/m 24 juni, 2 september t/m 7 oktober 2018

Workshops: beeldhouwen, schilderen, brongieten, edelsmeden, mozaïek, keramiek en fotografie. Kijk voor meer info en het actuele aanbod op: www.griekenlandaanzee.nl

MINIATI REIZEN
CREATIEVE WORKSHOP
VAKANTIES

Geheel verzorgde creatieve
workshopvakanties direct aan zee!

GRIEKENLAND
Creatieve vakanties in de zon aanzee.nl

Keuze uit o.a.

- Beeldhouwen
- Bronsgieten
- Schilderen en tekenen
- Keramiek
- Portret- en modelboetsen
- Edelsmeden
- Mozaïek
- Plateel/keramiek beschilderen
- Brandschilderen/ Tiffany/Glas in lood
- Fotografie workshop
- Fotografie rondreis
- Papier en boekbinden
- Art Clay Silver en Copper
- Workshop combiweek

Meer info op www.griekenlandaanzee.nl
www.fotografierondreizen.nl

[griekenlandaanzee](http://griekenlandaanzee.nl)

WAT HEB JE NODIG?

Stevig papier, potlood, gum, liniaal, kleurpotloden en stiften.

HAAL JOUW KUNST-STREEK UIT!

Stop achter de obi jouw echte wapens voor een betere wereld, dat zijn natuurlijk jouw teken en schilderspullen.

Utagawa Toykuni III (1786-1864), Twee acteurs in kimono, Houtdruk prenten

Kunststreken voor kids

MAAK EEN KIMONO MET JOUW SYMBOLEN

Bij een jurk denk je meteen, dat is voor meisjes. Maar er zijn landen waar jongens ook jurken dragen. In het warme Indonesië dragen ze een Sarong, dat is een wikkelrok. In het regenachtige Schotland lopen mannen in een kilt, dat is een geruite wollen rok. Vroeger was dat handiger dan een broek, dan bleef je kleding tenminste droog als je door de modder liep. Nu is de kilt een klederdracht voor mannen en zelfs mode onder de Schotse punks. In Japan dragen mannen en vrouwen speciale jurken. Dat zijn kimono's. Een kimono is niet voor slappelingen. Want de samoerai strijders die tot in de laat 19e eeuw de gewapende troepen vormden van Japan waren herkenbaar aan hun kimono's. Die stonden vol met tekens en symbolen waarvoor ze streden. Een samoerai mocht zijn zwaard absoluut niet verliezen, dat was een schande, en hij moest de kunst van bloemschikken en kalligrafie, dat is schoonschrijven met inkt, beheersen. Kimono betekent; hetgeen iemand draagt. Aan de versiering van de stof kan je van alles aflezen. En nu jij, ontwerp een kimono met symbolen in Japanse stijl.

TEKST EN BEELD: CECIEL DE BIE EN REINOUD LEENEN

Ontwerp een Japanse kimono

1
Ontwerp je kimono midden op je blad met zwart potlood. Vergeet niet de obi, dat is een ceintuur van stof in Japan.

2

Teken jouw symbolen op jouw kimono. Met een symbool geef je aan wat je belangrijk vindt. Als je bijvoorbeeld dol op snorkelen bent en vindt dat de zeeën schoon moeten worden van het plastic dan maak je daar tekens over op jouw kimono.

3

Wanneer je klaar bent met potlood trek dan de tekening over met zwarte viltstift. Voor de buitenrand van de kimono gebruik je een dikkere stift. Gum de overgebleven potloodlijntjes weg en begin met het inkleuren van je ontwerp. En zie, jouw tekening begint er al een stuk Japanser uit te zien!

TIP 1

Druk niet al te hard op jouw kleurpotloden of viltstiften. Dan krijg je mooiere egale vlakken.

TIP 2

De kleur die je kiest voor de achtergrond kan je ook een betekenis geven. Rood is in Japan de kleur om het kwaad te verjagen. Lichtblauw staat misschien wel voor vrijheid of de zee.

4

Maak je kunststreek af door de achtergrond een kleur te geven. ●

WWW.ONTDEKJOUWKUNSTSTREKEN.NL

WWW.CECIELDEBIE.NL

FACEBOOK CECIEL DE BIE

Atelier

KUNST KIJKEN & KUNST MAKEN

#194

Verkrijgbaar vanaf 27 april 2018

HET MENSELIJK LICHAAM

Het menselijk lichaam vormt al sinds de oudheid een grote bron van inspiratie. Van de vruchtbaarheidsbeelden uit de prehistorie, de Grieks-Romeinse kunst en later de Renaissance en 17e eeuwse schilderijen, tot aan de hedendaagse kunst. De mens, mannen, vrouwen en de afbeelding daarvan nemen een centrale plaats in. Een lichaam vertelt een verhaal, of het nu om schoonheid, kracht, erotiek of verval gaat.

MODELTEKENEN

Al eeuwen schilderen en tekenen kunstenaars naar model. Zelfs in de uiterst preutse Victoriaanse tijd was het geen uitzondering om in de ateliers of op de academies een model uit te nodigen, zoals hier op een werk van William Bouguereau is te zien.

LEONARDO DA VINCI

Volgens de Italiaanse Renaissance meester Leonardo Da Vinci moest iedere schilder een goede anatomist zijn. Alleen als je het lichaam werkelijk begrijpt, kan je een gekleed mens goed weergeven, vond hij. Vooral het skelet en spierstelsel waren daarbij essentieel. Da Vinci bestudeerde de anatomie enthousiast en zeer grondig en maakte honderden prachtige anatomische tekeningen.

BODY ART

Het eigen lijf zelf als kunst. Beschilderingen, tatoeages, versiering met littekens of piercings; overal willen mensen ook iets uitdrukken door wat ze met hun lichaam doen. Ze maken het mooier of dreigender, versieren het als onderdeel van een ritueel; benadrukken hun hun individualiteit ermee of laten juist zien dat ze bij een groep horen.

Atelier is een uitgave van
Uitgeverij Arti
Alexander Flemingstraat 13
1821 BK Alkmaar
T +31-(0)72 511 75 06
E atelier@uitgeverijarti.nl

UITGEVER:
Jochem Schuijt
HOOFDREDACTIE:
Eric Beets
EINDREDACTIE:
PerPen, Paul Pusch

AAN DIT NUMMER:
Ceciel de Bie, Loes Botman, Lux Buurman, Hein Dik, Hubrecht Duijker, Marjon den Engelsman, Auke Hamers, Pieter Keune, Jessica de Korte, Reinoud Leenen, Ella Looise, Merel van den Nieuwenhof, Marie-Louise Osté, Eric Schutte, Patricia Sierhuis.

ADVERTENTIES:
Hannah Kriek
E: hannah@ateliermagazine.nl

DISTRIBUTIE LOSSE VERKOOP:
NL: Betapress bv, Gilze
T +31 (0)161 45 78 00
BE: Imapress nv, Turnhout
T +32 (0)14 44 25 02

ABONNEMENTSERVICE
maandag t/m vrijdag
van 09.30-15.00 uur

ABONNEMENTSPRIJS:
voor zes nummers per jaar
Nederland € 37,50 (machtiging)
€ 39,50 (factuur)
België € 42,50 (machtiging)
€ 44,50 (factuur)
Overige € 90,-
(Alle prijzen zijn inclusief porto.)

Abonnementen worden tot wederopzegging genoteerd. Opzeggen kan schriftelijk, telefonisch of per e-mail. Bij het afsluiten van een abonnement gaat u akkoord met de algemene voorwaarden, terug te vinden op www.ateliermagazine.nl

LOSSE NUMMERS, NABESTELLINGEN
€ 7,95 + verzendkosten

VORMGEVING
BeauCreative, Suzanne Beaumont

DRUK
Habo DaCosta

Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden veeleenvoudigd zonder voorafgaande toestemming van de uitgever van dit blad. Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet geoorloofd dit blad op te nemen in of ter beschikking te stellen van een leesportefeuille. Hoewel de informatie, gepubliceerd in deze uitgave met zorg is uitgezocht en waar mogelijk is gecontroleerd, sluiten uitgever, redactie en auteurs uitdrukkelijk iedere aansprakelijkheid uit voor eventuele onjuistheid en/of onvolledigheid van de verstrekte gegevens. Hoewel wij zorgvuldig met beeldrecht omgaan, verzoeken wij eenieder die denkt aanspraak te kunnen maken op beeldrecht zich met de uitgever in verbinding te stellen. Hoewel wij zorgvuldig onze adverteerders selecteren, kan het voorkomen dat een product of dienst niet aan uw verwachting voldoet. Wij kunnen ons daar niet verantwoordelijk voor achten. Toegezonden beeldmateriaal en teksten/vertalingen voor gebruik in Atelier dienen vrij van rechten te zijn en mogen door de uitgever vrij gebruikt worden.

Atelier Webshop

DEZE TITELS KUNT U BESTELLEN IN DE ATELIER WEBSHOP. HIER VINDT U NOG VEEL MEER SCHILDER- EN TEKENBOEKEN
WWW.ATELIERMAGAZINE.NL/WEBSHOP OF BEL 072 511 75 06

ONTDEK JOUW KUNSTSTREKEN
Een kunst-doe-boek voor kinderen vanaf 7-8 jaar. Hiermee leren ze hun eigen 'kunststreken' uit te halen. Ze krijgen daarbij hulp van 7 Hollandse meesters.
€ 14,95

PRETTY PATTERNS. CREATIEF KLEUREN ZONDER STRESS
Ontspan en ontwikkel tegelijkertijd uw creatieve kant door deze prachtige verzameling tekeningen in te kleuren.
€ 8,95

COLLINS 30 MINUTE SKETCHING
Leer hoe je succesvol kunt schetsen met potlood en waterverf in slechts 30 minuten. Een inspirerende gids in een handig schetsboek formaat.
€ 12,95

COLOURED PENCIL BIBLE
Een nieuwe uitgave van dit uitgebreide boek over de techniek van het werken met kleurpotlood.
€ 15,49

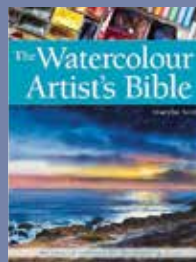
HOW TO PAINT SKIES
Luchten zijn een belangrijk onderdeel van landschapschilderijen. Dit uitgebreide boek helpt. Het geeft veel informatie en is geïllustreerd met stap-voor-stap voorbeelden. € 15,99

PAINT YOURSELF CALM
Aquarelleren kan een meditatieve werking hebben en bevordert een gevoel van eigenwaarde. Geen oordeel of doel, alleen de vreugde van het schilderen zelf.
€ 19,50

JEAN HAINES' WORLD OF WATERCOLOR
Het is een absoluut genot om dit boek, met zijn prachtige en opvallende beelden, schetsen en aquarellen, door te bladeren.
€ 28,99

THE WATERCOLOR ARTIST'S BIBLE
Compact boek dat alle materialen, technieken en verschillende benaderingen van het schilderen in aquarel behandelt.
€ 16,50

OIL PAINTERS BIBLE
Dit compacte boek behandelt alle materialen, technieken en verschillende benaderingen van het schilderen met olieverf.
€ 16,50

CAROLINE BROADHEAD

04.02 t/m 15.04.2018

CODA MUSEUM